Ազգ
Azg
armenian daily
26 ՕԳՈՍՏՈՍ 1999 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ #147 (1893)

«Շանհայի հնգյակի» երկրները՝ բազմաբեւեռության օգտին

ԲԻՇՔԵԿ, 25 ՕԳՈՍՏՈՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ: «Բազմաբեւեռությունը արդի աշխարհի զարգացման ընդհանուր միտումն է եւ նպաստում է միջազգային իրադրության երկարաժամկետ կայունացմանը», նշվում է «Շանհայի հնգյակի» (Ռուսաստան, Չինաստան, Ղազախստան, Տաջիկստան, Ղրղզստան) ժամանակից երկրների այսօր ստորագրած «Բիշքեկի հռչակագրում»: «Հինգ պետությունները լի են վճռականությամբ անդուլ ջանքեր գործադրելու, հանուն բովանդակ աշխարհի խաղաղության պաշտպանության եւ համատեղ տնտեսական զարգացման՝ հանուն արդարացի ու խելամիտ նոր միջազգային քաղաքական ու տնտեսական կարգի կառուցման գործի առաջընթացի», ընդգծվում է փաստաթղթում:

Փաստաթղթով հավաստվում է, որ «Շանհայի հնգյակի» համաժողովը եւ նրա շրջանակներում հինգ երկրների համագործակցությունը «բաց բնույթ են կրում եւ ուղղված չեն ուրիշ երկրների դեմ»:

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ

Եթե անգամ սուրբ մարդ ղեկավարի այս երկիրը, կգողանան

ԱԺ ընդդիմությունը՝ թվով 21, բարձրացրեց իր դրոշը

ՆԱՐԻՆԵ ԴԻԼԲԱՐՅԱՆ

«Եթե այս պահին որեւէ մեկին դատեն էլ, միեւնույն է, ոչինչ չի փոխվի, վախով չէ, որ պետք է վերջ տանք վարկերի յուրացումներին: Ընդդիմությունը հայտարարում է, որ իրենք վստահում են միայն Վազգեն Սարգսյանին, մի մասն էլ չի վստահում ոչ ոքի, բայց պետք է վստահություն ոչ թե անձերի, այլ համակարգի եւ մեխանիզմի հանդեպ», ԱԺ արտահերթ նստաշրջանում «Միասնություն» խմբակցության անունից հայտարարեց Տիգրան Թորոսյանը՝ փորձելով այս կերպ մարել խորհրդարանական ընդդիմության բորբոքած կայծերը: ԱԺ-ում էներգետիկ համակարգին տրվելիք 110 մլն դոլարի ընդհանուր գումարով վարկային ծրագրի հաստատումն էր: Առ այսօր Հայաստանը ստացել է 1 մլրդ 200 մլն դոլարի վարկային միջոցներ, որոնցից իրացրել է 800 մլն-ը: Այդ վարկային ծրագրերի առյուծի բաժինը վավերացրել է Գերագույն խորհուրդը: Նախորդ ԱԺ-ում ստեղծվել էր հատուկ հանձնաժողով՝ «ժողովրդավարական հայրենիք» կուսակցության անդամ Պետրոս Մաքեյանի գլխավորությամբ, որն իր եզրակացության մեջ փաստել է, թե վարկային միջոցների մեծ մասն օգտագործվել է աննպատակահարմար: Հանձնաժողովի նյութերի եռական մասը փոխանցվեց դատախազություն, եւ «Ազգը» ժամանակին տպագրել է նախկին էներգետիկայի նախարար Գագիկ Մարտիրոսյանին, նախկին տրանսպորտի նախարար Հենրիկ Քոչինյանին, նախկին գյուղատնտեսության նախարար Արտո Ոսկանյանին եւ այլոց հասցեագրված մեղադրանքները, բայց այժմ էլ նշված մարդիկ ոչ միայն զբաղեցնում են պետական բարձր պաշտոններ, այլեւ հանձնաժողովի հրապարակած փաստերին դատախազական մարմինները չեն տվել սպառիչ գնահատական:

Պատահական չէ, որ նորընտիր ԱԺ-ում էներգետիկային տրվող վարկային ծրագրի հաստատումը պատճառ դարձավ մեծ կրքերի բորբոքման: Քննարկման արդյունքում ինչպես նաեւ սպառիչ առաջարկներ, այսպես՝ Սեյրան Ավագյանը, Հրանուշ Հակոբյանը, Հովհաննես Հովհաննիսյանն առաջարկեցին հատուկ օրենք ընդունել վարկային ծրագրերի հաստատման կարգի վերաբերյալ, որի շնորհիվ պետական վերահսկողություն կսահմանվի վարկային միջոցների ստացման եւ իրականացման ողջ գործընթացի վրա: Գործնական այս առաջարկներին զուգընթաց՝ հնչեցին բազմաթիվ քաղաքական գնահատականներ, դարձյալ կադրային ոլորտի վերաբերյալ: Երիցս իրավացի է այն պնդումը, ըստ որի՝ կադրերն են որոշում ամեն ինչ:

Տես ♦ էջ 3

ԱՐԵՎԱՏՅԱՆ ՍԱՄՈՒԼ

Ելցինը մեղադրվում է կաշառակերության մեջ

Իտալացի-մի հայտնի բիզնեսմեն 1 մլն դոլար է փոխանցել հունգարական բանկերից մեկում Բորիս Ելցինի եւ «ընտանիքի» անունով բացված հաշվին՝ Կրեմլի վերանորոգման աշխատանքներ կատարելու իրավունքը իր ընկերությանը տրամադրելու դիմաց, գրում է իտալական «Կորիերե դելա Սերա» թերթը երեկվա համարում: Այս ինֆորմացիան Շվեյցարիայի գլխավոր դատախազ Կառլա դել Պոնտեին է տվել Ռուսաստանի գլխավոր դատախազ Յուրի Սկուրատովը: Սա կաշառակերության մեջ Ելցինի եւ նրա դուստրերի դեմ առաջին լուրջ մեղադրանքն է: առաջիկայում մանրամասներ կհաղորդենք այս մասին:

Մյուս կողմից, երեկվա «Ուոլ սթրիթ ջորնըլը» հաղորդում է, որ եվրոպական իրավապահ մարմինները ստուգում են Արեւելյան Եվրոպայի մի շարք երկրներից եւ Ռուսաստանից ամերիկյան Bank of New York փոխանցված փողերի «լվացմանը» որոշ խոշոր բանկերի մասնակցության հավանականությունը: Ստուգման ենթարկվածների թվում են Շվեյցարիայի խոշորագույն բանկային խմբերը: Ինչպես պնդում է թերթը, այդ բանկերը մասնակցել են ԽՍՀՄ-ից եւ արեւելաեվրոպական երկրներից Bank of New York-ի լոնդոնյան բաժանմունք մոտ 4 մլրդ դոլար փոխանցելու գործին: Իր հերթին Միջազգային արժութային հիմնադրամն էլ սեփական հետաքննությունն է սկսել՝ ստուգելու Ռուսաստանին իր տրամադրած վարկերի «լվացման» մեխանիզմը, որի մեջ ներգրավված է նաեւ Bank of New York-ը: Նշենք, որ ԱՄՀ-ի տրամադրած վարկը մոտ 200 մլն դոլար է: Ընդ որում, ԱՄՀ-ի պաշտոնական ներկայացուցիչը պնդում է, որ հիմնադրամի վարկերը Նյույորքյան բանկով չեն փոխանցվել:

ԱՐ. Մ.

Նոր երկրաշարժ Թուրքիայում

Աստղիկյբեդ պրես գործակալությունը տեղեկացնում է, որ երեքշաբթի օրը երեկոյան մի նոր երկրաշարժ է գրանցվել Թուրքիայի տարածքում, որն ահ ու սարսափ է տարածել այս անգամ երկրի մայրաքաղաք Անկարայի բնակչության շրջանում: Երկրաշարժի ուժգնությունը Ռիխտերի սանդղակով 4.7 բալ է կազմել, իսկ էպիկենտրոնը գտնվել է Անկարայից 40 մղոն հեռավորության վրա: Զոհերի եւ ավերածությունների մասին առայժմ տեղեկություններ չեն հաղորդվում:

Ղարսստանի տարածքը ամբողջովին մաքրված է գրոհայիններից

ՄՈՍԿՎԱ, 25 ՕԳՈՍՏՈՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: «Ղարսստանի տարածքն ամբողջովին մաքրված է չեչեն գրոհայիններից, իսկ հանրապետության Ցումադինի եւ Բոտլիխի շրջաններում վերահաստատվել է սահմանադրական իշխանությունը», այսօր հայտարարել է Ղարսստանի Պետխորհրդի նախագահ Մահոմեդալի Մահոմեդովը:

Այժմ դաշնային զորքերը Ղարսստանում իրականացնում են ականների հայտնաբերման եւ վնասազերծման աշխատանքները, որոնք խուճապային գրոհայինները տեղադրել են Բոտլիխի շրջանի այժմ արդեն ազատագրված գյուղերում եւ ճանապարհներին: Բացի այդ տեղեկություններ կան, որ ականապատված է նաեւ Անդայտ բնակավայրի մզկիթը: Զուգահեռաբար որոնվում են գյուղերում մնացած գրոհայինները, որոնք հնարավոր է թաքնված լինեն խարանծավներում կամ արհեստական թաքստոցներում:

Ռուսական աղբյուրների հաղորդմամբ, Շ.Բասաեւը ծրագրում է պատանդների նոր առեւանգում Ղզլարում: Նշվում է, որ Բասաեւը մտադիր է գրավել հիվանդանոց, մանկապարտեզ, դպրոց կամ քաղաքի կենսապահովման որեւէ օբյեկտ՝ մեծ քանակությամբ պատանդներ վերցնելով:

Երկրաշարժից հետո Թուրքիայի կառավարությունը քննադատության թիրախ է դարձել

ԱՆԿԱՐԱ, 25 ՕԳՈՍՏՈՍ, ՍՆԱՐՔ: Թուրքիայի նախարարների կաբինետը օրերս հայտարարել է, որ երկրի կառավարությունը պատասխանատվություն է կրում հայտարարել է, որ երկրի կառավարությունը պատասխանատվություն է կրում համար: Կաբինետի կարծիքով, սարսափելի երկրաշարժի զոհերի հսկայական թվի համար: Կաբինետի կարծիքով, սարսափելի երկրաշարժի զոհերի հսկայական թիվը «Թուրքիայի քաղաքական եւ տնտեսական համակարգերի սնանկությունը»: Զբոսաշրջության նախարար Էրկան Մումջուի հայտարարությունը ցույց տվեց, որ ոչ բոլորն են Թուրքիայի կառավարության պաշտոնական գործելակերպին՝ մեղսակցությունում համաձայնություն տալիս պատասխանատվություն զոհերի այդքան մեծ թվի համար իրենց մեղավորությունը ողբերգության զոհերի այդքան մեծ թվի համար, գրում է New York Times-ը: «Թուրքիայի քաղաքական եւ վարչական ամբողջ համակարգը ավերակների տակ է գտնվում»՝ Անկարայում կայացած ելույթում հայտարարել է Մումջուն: Աղետից տուժած շրջանից խորհրդարանի անդամ Իբրահիմ Յասարը նույնպես անհրաժեշտ է համարում կառավարության մեղավորությունը: «Դիմելով ժողովրդին՝ երկրի նախագահ Սուլեյման Դեմիրելը հայտարարել է, որ այսուհետեւ ավելի ամուր շենքեր կկառուցվեն: Լրագրողները փաստում են, որ թուրքերից շատերը կորցրել են իրենց հավատը երկրի կառավարության նկատմամբ, քանզի նա չի ցանկանում իրեն մեղավոր ճանաչել ողբերգության համար:

Ռուսաստանը դաշնակիցներ է փնտրում Անդրկովկասում

ԹԲԻԼԻՍԻ, 25 ՕԳՈՍՏՈՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Սեպտեմբերի սկզբին Անդրկովկասի երկրներում ՌԴ ԱԳՆ ղեկավար Ի. Իվանովի ուղեւորության ընթացքում քննարկվող թեմաներից մեկը վերաբերելու է Ղարսստանում ստեղծված իրադրությանը: Ինչպես հաղորդում են վրացական աղբյուրները, Ռուսաստանի նախկին վարչապետ Սերգեյ Ստեպաշինն այդ առնչությամբ հայտարարել է, որ զարմացած է դաշնային կենտրոնի ղեկավարի տեղակալ Շալվա Փիչխաձեն, Ստեպաշինի պաշտոնյաների ծառայության ղեկավարի տեղակալ Շալվա Փիչխաձեն, Ստեպաշինի հայտարարությունը արտացոլում է ողջամիտ ռուսական քաղաքական գործիչների դիրքորոշումը, որոնք նախկին ԽՍՀՄ պետությունների դերը նորովի են տեսնում եւ չեն ցանկանում նրանց հեռանալը Ռուսաստանից:

ՇԱԽՄԱՏ

Վլադիմիր Հակոբյանը հավասարեցնում է հաշիվը

Գագիկ Հովհաննիսյանը հաղորդում է Լաս Վեգասից

Երեկվա մեր կանխագուշակումը, որ երկրորդ պարտիայի հաղթությունը Հակոբյանի համար անհրաժեշտ դարձ էր երրորդ պարտիայից առաջ իրականացավ լավագույն ձեւով: Հայ շախմատիստն իր մեջ ուժ գտավ պարտության ծանրերի պահեր մոռացնելու եւ հավասարեցնելու հաշիվը:

Վլադիմիրի առաջին իսկ քայլը՝ արքայական զինվորի առաջխաղացումով, փոքրիկ անակնկալ էր, քանի որ նա Լաս Վեգասում եւ ընդհանրապես վերջին շրջանի մրցումներում ավելի հաճախ նախընտրում է փակ սկզբնախաղեր:

Սիցիլիական պաշտպանությունում Հակոբյանը սպիտակներով կիրառեց չտարածված տարբերակներից մեկը եւ խաղարկեց այնպիսի ուժով, որ շատ արագ նկատելի, եթե ոչ վճռական առավելության հասավ: Խալիֆմանը համառ դիմադրությամբ երկարացրեց պայքարը, իսկ երբ երեւացին մի պահ անզգույշ գործեց, անհավանական չքվաց նաեւ ոչ-ոքին: Բայց խաղի վերջին հատվածում Հակոբյանը զործում էր հիրավի չեմպիոնական ոգեշնչումով ու նրբությամբ: Գեղեցիկ եզրափակիչ հարվածով հայ գրոսմայստերը մրցակցին ստիպեց անձնատուր լինել: Սա կարեւորագույն, հուսանք վճռորոշ հաղթանակ էր աշխարհի առաջնության մրցախաղում:

Հակոբյանի հաջողության նշանակությունը մեծանում է նրանով, որ սա երբեւիցե նրա տարած առաջին հաղթանակն էր Խալիֆմանի նկատմամբ: Վիճակագիրները հաշվել են, որ մինչեւ լասվեգասյան մրցախաղը Հակոբյանը եւ Խալիֆմանը հանդիպել են ութ անգամ, վեց պարտիա ավարտվել է հաշտությամբ, երկուսում հաղթել է ռուսաստանցին: Աշխարհի առաջնության մենամարտի սկզբում սանկտպետերբուրգցին մեկ անգամ հաղթություն հասավ: Ահա թե նաեւ ինչու երեւանցու այս տպավորիչ հաղթանակի կարեւորությունն անհնար է գերագնահատել:

Ինչ վերաբերում է Հակոբյանի ցուցադրած խաղի որակին, ապա հասկանալի է, որ այն շատ բարձր է գնահատում Խալիֆմանի մարզական նրա համերկրացի Գրիգորի Նեսիսը, որն, ի դեպ, մեկնարկում Լաս Վեգասում չէր, եւ միայն կիսաեզրափակիչից սկսած, Խալիֆմանի առաջարկով ու խնդրանքով, Սանկտ Պետերբուրգից շտապ ժամանեց մրցավայր:

Այժմ մրցախաղում մեկօրյա ընդմիջում է: Հաջորդ՝ չորրորդ պարտիան կկայանա հինգշաբթի օրը:

Վերջում հայտնենք Հակոբյանի շնորհակալությունն այն շախմատասերներին, ովքեր այս օրերին Հայաստանից եւ Լաս Վեգասից հեռագրերով, ֆաքսով եւ հեռախոսով աջակցում են աշխարհի չեմպիոնի կոչման հավակնորդին: Ճիշտ է, իրենց սենյակի հեռախոսը Վլադիմիրը եւ նրա հայրն այս օրերին արդեն որոշ կանոն անջատում են, մասնական նշանակություն ունեցող մրցախաղի ժամանակ անգամ անհանգստանալու խոսքերը կարող են մեծ դեր ունենալ:

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Ընթացիկ

Խախտելով արդեն ի կատար ածված հանդիպումների ու բանակցությունների արդյունքներն ամփոփելու ավանդույթը՝ ԱԳՆ մամլո խոսնակ Արա Պապյանը երեկվա ասուլիսում ներկայացրեց սեպտեմբերին սպասվող միջազգային միջոցառումների ցանկն ըստ հերթականության եւ գործող անձանց։ Հանդիպումների մի մասի թվարկումից միայն արդեն պարզ էր, որ աշնան առաջին ամիսը չափազանց բուռն ու հագեցած է լինելու քաղաքական ու տնտեսական համաձայնությունների կնքման առումով։

ԱՌԱՋԻԿԱ

Քաղաքական այցելությունների «Ոսկե աշունը» Հայաստանում

Ինչպես հայտնի է, ԱԳ նախարար Վարդան Օսկանյանն օգոստոսի 24-ին մեկնեց Չինաստան, որին հետեւելու են հիմնականում տնտեսական բնույթի այցելությունները Ճապոնիա եւ Կորեա։ Արա Պապյանը, Չինաստանի հետ դիվանագիտական հարաբերությունները գնահատելով որպես ի սկզբանե ջերմ եւ կարեւոր նշանակություն ունեցող, հիշեցրեց, որ 1992-ից մեզ մոտ գործում է Անվտանգության խորհրդի մշտական անդամ այս երկրի դեսպանատունը, իսկ 1996-ից հայկական դեսպանատունը Պեկինում։ Արտգործնախարարը հանդիպումներ է ծրագրել Չինաստանի վարչապետի, արտգործնախարարի եւ կառավարական այլ անձանց հետ։ Իսկ սեպտեմբերի 25-26-ը նախատեսվում են նրա հանդիպումները Շանհայի քաղաքապետի եւ գործարարների հետ։

Ինչպես տեղեկացանք պրն Պապյանից, մեր պատվիրակությանը տնտեսության ոլորտում հանդիպումներով հարուստ օրակարգ է սպասում Ճապոնիայում, ուր հայրենակիցներին են միանալու տեղի հայ գործարարները։ Արտգործնախարարը հանդիպելու է ճապոնական խոշորագույն բանկերից մեկի՝ «էքսիմի» տնօրենությանը, «Ճապոնական ավիաուղիներ» եւ «Տնտեսական համագործակցության զարգացում» կազմակերպությունների ղեկավարություններին։

Ըստ ծրագրի նախատեսված երրորդ երկրում՝ Կորեայում, նույնպես տնտեսական հանդիպումներ են ընթանալու, որոնցից մեկը կայանալու է երկու երկրների արտգործնախարարների միջեւ, մյուսը՝ «Սամսունգ» հանրահայտ կազմակերպության պրեզիդենտի հետ։

Սեպտեմբերի 2-ին Երեւան վերադարձած արտգործնախարարի (եւ ոչ միայն նրա) հաջորդ օրը նշանավորվելու է կարեւոր մի հյուրի ընդունելությամբ. 10-ժամյա այցով Հայաստան է ժամանելու ՌԴ արտգործնախարար Իգոր Իվանովը, որը մինչ այդ հյուրընկալվելու է Բաքվում, իսկ վերջում՝ Թբիլիսիում։ Լրագրողներիս նախնական «հանձնարարությունն» տրվեց Իվանովի ժամանման պահին լինել օդանավակայանում, այնուհետեւ «չուշանալ» հյուրի ԱԳՆ-ում անցկացվելիք ասուլիսից։ Պրն Իվանովն այցելելու է Ծիծեռնակաբերդ, բաց հանդիպում է ունենալու ԵՊՀ-ի ուսանողադասախոսական կազմի հետ, իսկ թռիչքից առաջ «հատուկ» լրագրողներիս համար հանդես է գալու պաշտոնական հայտարարությամբ։

Իգոր Իվանովին ճանապարհելուն պես դիմավորելու ենք մեկ այլ պատվավոր հյուրի՝ ԵԱՀԿ Մինսկի խմբում ԱՄՆ նոր ներկայացուցիչ Քերի Քեմինոլին, որը վերջերս է փոխարինել իր նախորդին՝ Դոնալդ Կայզերին։ Նոր ներկայացուցչին ընդունելու են պաշտոնական մի շարք անձինք, իսկ քննարկման նյութն է լինելու ղարաբաղյան հակամարտության խնդիրը։

ՄԱԿ-ը, որն արդեն վաղուց մտահոգված է գաղթականների ներկայիս վիճակով, Հայաստան է գործուղելու գաղթականության հարցերով գերագույն հանձնակատար Սադակո Օգատային՝ ՀՀ նախագահին, վարչապետին, ԱԺ նախագահին եւ սոցպաշտպանության նախարարին հանդիպելու։ Տկն Օգատան այցելելու է Շիրակի եւ Արարատի մարզեր, այնուհետեւ այցելության նույնատիպ ծրագիր է իրականացնելու Բաքվում եւ Թբիլիսիում։

Սեպտեմբերի 4-ին սպասվում է Հայկական ցեղասպանության ճանաչման մեծ ջատագովներից մեկի՝ ԱՄՆ Կոնգրեսի ներկայացուցիչ, հանրապետական Ջեյմս Ռոգընի այցելությունը Հայաստան, հնարավոր է նաեւ Ղարաբաղ։

Սակայն կարեւորագույն իրադարձությունները դեռեւս առջեւում են։ Սեպտեմբերի 7-ին եւ 8-ին կկայանա Իրան-Հայաստան-Հունաստան եռակողմ հանդիպումն արտգործնախարարների մակարդակով, որը շարունակությունը կհանդիսանա օգոստոսին ստորագրված եռակողմ տնտեսական համաձայնագրի եւ աթենքյան հանդիպումների։ Պրն Պապյանը մերժեց տնտեսական այս դաշինքին վերագրվող այլ՝ ռազմական բնույթի գործառույթները շեշտելով, որ «դաշինքն ուղղված չէ ընդդեմ որեւէ քաղաքական ուժի», պարզապես ստորագրվելու է համաձայնագրի ամփոփիչ փաստաթուղթը։

Որեւէ ճշգրիտ տեղեկություն ՌԴ նախագահ Բորիս Ելցինի Հայաստան նախատեսվող այցելության կապակցությամբ պրն Պապյանը չհայտնեց. «Մեզ այդ մասին հստակ ոչինչ չի ասվել», լսեցինք նրանից։

Փոխարենը հստակ է ԵԱՀԿ նախագահող երկրի արտգործնախարարի այցելությունը Հայաստան, ինչը հետաձգվել էր Բալկաններում ծագած խնդիրների պատճառով։ Հնարավոր է, որ այցելությունը նշանավորվի մեզ մոտ ԵԱՀԿ գրասենյակի հիմնադրմամբ։

Սեպտեմբերի վերջին պրն Օսկանյանը կհյուրընկալվի Կանադայում, որը նախարարի առաջին պաշտոնական այցելությունն է լինելու այդ երկիր։ Առավել քան հետաքրքիր է նպատակը. համաձայնագիր հայկանադական համատեղ արտադրության տեսասարքերի վերաբերյալ։

Եվ ի եզրափակումն հիշեցնենք, որ սեպտեմբերի 22-ից սկսվելու է Հայաստան-սփյուռք խորհրդաժողովը՝ ավելի քան 500 սփյուռքահայ պատվիրակների մասնակցությամբ։ Անշուշտ, այս հետաքրքրաշարժ իրադարձությունները չեն շրջանցի ոչ «Ազգը», ոչ էլ մյուս լրատվամիջոցները։

ԱՆՈՒՇ ԲԱՐՍՅԱՆ

ՏԱՐԵՐՔ

Տարածաշրջանում սեյսմակտիվությունը չի նվազում

Նվազում է Հայաստանի տարածքը

Թուրքիայի երկրաշարժը հայաստանցիներիս մեջ կրկին խուճապի ու անհանգստության ալիք է բարձրացրել։ Մասնավորապես վերջինը՝ Էրզրումինը, որը թեեւ համեմատաբար թույլ էր, քան Իզմիթինը, սակայն ավելի մոտ էր։

Թուրքիայում շարունակվում են ստորերկրյա ցնցումային երեւույթները, «Ազգին» հայտնեց ՍՊԱԾ-ի սեյսմիկ վտանգի գնահատման կենտրոնի տնօրեն Ա. Ավանեսյանը։ Չի կարելի ասել, թե վերջին ուժեղ երկրաշարժից այդ տարածքում լիցքաթափվեց սեյսմոգեն էներգիան, ասաց նա։ Սեյսմիկ ակտիվությունն այդ երկրում դեռ կշարունակվի։ Թույլ երկրաշարժների ձեւով այն արտահայտվում է նաեւ ողջ տարածաշրջանում՝ Իրանում, Վրաստանում (վերջինը՝ Թբիլիսիում, օգոստոսի 25-ին, ժամը 00:45-ին)։ Եվ բնական է, որ Հայաստանն էլ մեկուսացված չէ տարածաշրջանի երկրաբանական ընդհանուր պրոցեսներից։ Բայց դատելով նրանից, որ մեր երկրի ընդերքում ջրի մակարդակի, երկրաքիմիական կազմության ու երկրամագնիսական դաշտի էական փոփոխություններ առայժմ չեն նկատվում, մոտ օրերս մեծ վտանգ մեզ չի սպառնում, հավաստեց Ա. Ավանեսյանը։ Թեեւ յուրաքանչյուր ժամ, ինչպես հետո ավելացրեց նա, մեծ փոփոխություններ, այնուամենայնիվ, հնարավոր են։ Այս առումով համեմատաբար բարձր ռիսկի գոտին Հայաստանի հյուսիս-արեւմուտքն է, Սեւանա լճի ավազանն ու Երեւանի մերձակայքը։

Այլ խնդիր է վերոնշյալ փոփոխությունների պատճառը. Ա. Ավանեսյանի բացատրությամբ, Հայաստանը գտնվում է այն գոտում, որտեղ արաբական սալը բախվում է եվրասիականին։ Այս շարունակական պրոցեսն ուղեկցվում է ոչ միայն երկրաշարժային երեւույթներով. եթե անատոլիական սալը, սեղմվելով նշված երկուսի միջեւ, մղվում է դեպի Միջերկրական ծով, ապա Հայաստանը, «մղվելու» տեղ չունենալով, տարեկան կորցնում է մոտ 1 սմ տարածք։ Սակայն, ինչպես Ա. Ավանեսյանը խորհուրդ տվեց, խուճապի մատնվելու լուրջ պատճառներ չկան. «Հայաստանում միշտ էլ եղել են, կան ու կլինեն երկրաշարժեր»։

Իսկ երկրագնդի քարտեզներից Հայաստանի իսպառ «կորչելու» համար միլիոնավոր տարիներ են պետք։

ՌՈՒԶԱՆ ՄԱՆՎԵԼՅԱՆ

ՀԱՄԱՌՈՏ

Վեց անգամ շատ ենք փոշի շնչում

ԵՐԵՎԱՆ, 25 ՕԳՈՍՏՈՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ։ Հայաստանի շրջակա միջավայրի մոնիտորինգի կենտրոնի կողմից հունիսին կատարված մթնոլորտային դիտարկումներից պարզվել է, որ Երեւանի մթնոլորտում առավելագույն սահմանային կոնցենտրացիան գերազանցել են փոշին՝ 6, ազոտի երկօքսիդը՝ 4, ծծմբի երկօքսիդն ու բենզոլը՝ 2 երկու անգամ։ Փոշու առավելագույն խտությունը 3 անգամ բարձր է եղել նաեւ Գյումրիում։ Ալավերդիում ծծմբի միացությունները թույլատրելի նորման գերազանցել են 1,6 անգամ, իսկ Վանաձորում՝ աննշան չափով։ Նույն ամսին ցեմենտի փոշու պարունակությունը Արարատ քաղաքի մթնոլորտում թույլատրելի նորմայից բարձր է եղել 3,7, իսկ Հրազդանում՝ 0,8 անգամ։ Հունիսին մակերեւութային ջրերի փորձանմուշներ վերցվել են միայն Դեբեդ գետից, որում դիտարկվող միացությունները եղել են թույլատրելի նորմաների սահմաններում։ Տեխնիկական եւ ֆինանսական պատճառներով մյուս գետերից նմուշներ չեն վերցվել։

Սիսիանում քամուց շենքեր են վնասվել

ԿԱՊԱՆ, 25 ՕԳՈՍՏՈՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ։ Օգոստոսի 24-ին ժամը 20-21-ի սահմաններում վայրկյանում 18 մ արագությամբ հանկարծահաս քամին զգալի վնաս է հասցրել Սիսիան քաղաքին։ Առավելապես տուժել է քաղաքի բնակելի շենքերից մեկը, որի տանիքը ամբողջովին ավերվել եւ փողոց է շպրտվել։ Օգոստոսի 25-ին այդ շենքը դեռ զրկված էր էլեկտրաէներգիայից եւ հեռախոսակապից։ Ջարդվել է նաեւ բնակելի շենքերի, հիմնարկ-ձեռնարկությունների, ուսումնական հաստատությունների պատուհանների ապակիները, արմատախիլ են եղել փողոցների ծառերը, ինչպես նաեւ տեղահան են եղել ջրհորդանները։ Բարեբախտաբար զոհեր չկան, իսկ մի քանի րոպե տեւած քամու հասցրած վնասների չափերը դեռեւս ճշտվում են։

Լոռի. Տեղական ընտրություններ հոկտեմբերի 24-ին

ՎԱՆԱՁՈՐ, 25 ՕԳՈՍՏՈՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ։ Լոռու մարզպետ Հ. Քոչինյանը, ՀՀ ընտրական օրենսգրքի 135 հոդվածի 1-ին եւ 2-րդ կետերին համապատասխան, որոշում է կայացրել հոկտեմբերի 24-ին տարածաշրջանի 70 բնակավայրերում համայնքի ղեկավարի եւ ավագանու, 9 բնակավայրերում՝ ավագանու, իսկ 27 բնակավայրերում՝ համայնքի ղեկավարի ընտրություններ անցկացնելու մասին։

Հոկտեմբերին Երեւանում կանցկացվի տուրիզմի միջազգային ցուցահանդես

Որտեղ առաջին անգամ բացեիբաց կխոսվի Հայաստանում տուրիզմի զարգացման խոչընդոտների մասին

Հոկտեմբերի 2-7-ը Երեւանի մարզահամերգային համալիրում կանցկացվի տուրիզմի միջազգային ամենամյա առաջին ցուցահանդեսը, որին կմասնակցեն տուրիստական տասնյակ ինչպես հայկական, այնպես էլ արտասահմանյան ձեռնարկություններ՝ գործակալություններ, հյուրանոցներ, ավիաընկերություններ եւ այլն։ Ցուցահանդեսի ընթացքում յուրաքանչյուր ընկերություն կներկայացնի իր ծառայություններն ու հնարավորությունները։ Տեղի կունենա նաեւ տուրիզմի հարցերին նվիրված կոնֆերանս։ Ցուցահանդեսը կազմակերպել են ASTA՝ Ամերիկյան ճամփորդական գործակալների միության հայաստանյան ներկայացուցչությունն ու վերջերս ստեղծված Հայաստանի ճամփորդական գործակալների հայկական միությունը։ ASTA-ի հայաստանյան ներկայացուցչության ղեկավար Միսակ Աբրահամյանը հայտնեց, որ արդեն ցուցահանդեսին մասնակցելու համաձայնություն են տվել Թուրքիան, Իրանը, Քենիան, Սաուդյան Արաբիան, ԱՄՆ-ը, նախնական համաձայնություն են տվել Հունաստանը, Կիպրոսը, Իսրայելը, Լիբանանը։ Ի դեպ, վերջինիս տուրիզմի նախարարը հայ է, ինչը կարող է երաշխիք դառնալ սերտ համագործակցության։ Այդ հարցը նախատեսվում է ավելի լայնորեն քննարկել ցուցահանդեսին հաջորդող հայ-լիբանանյան բիզնես ֆորումի ժամանակ։

Ըստ ASTA-ի գրասենյակի տնօրենի, ցուցահանդեսի գլխավոր նպատակը, տուրիզմով զբաղվող տեղական եւ արտասահմանյան ընկերությունների միջեւ կապեր հաստատելուց ու փորձի փոխանակումից բացի, հասարակության ու իշխանությունների ուշադրության հրավիրումն է Հայաստանում տուրիզմի զարգացմանն ու նրա կարեւորությանը։ «Տուրիզմը այնքան ազդեցություն ունի որեւէ երկրի տնտեսության համար, որքան դեղամիջոցը օրգանիզմի համար, սակայն մեզ մոտ դեռ շատ քիչ բան է արված Հայաստանի որպես տուրիստական երկրի, իմիջի ձեւավորման համար», խոստովանեց Մ. Աբրահամյանը։ Ըստ նրա, մեզ մոտ դեռ ճիշտ հակառակն է կատարվում. ՀՀ գործող օրենքները, հարկային դաշտն ու նաեւ բնակչության մտածելակերպը ավելի շատ խոչընդոտում են տուրիստների հոսքին դեպի Հայաստան, որը տարիներ շարունակ գոնե նախկին Խորհրդային Միության տարածքում համարվում էր հնագույն պատմամշակութային ու հարուստ բնաշխարհ ունեցող տուրիստական գրավչություն ունեցող երկիր։ Հենց այդ խոչընդոտների մասին էլ, ըստ պրն Աբրահամյանի, ցուցահանդեսի ու կոնֆերանսի ժամանակ առաջին անգամ բաց եւ անկաշկանդ պետք է խոսվի։ Պրն Աբրահամյանը հատկապես առանձնացրեց երկուսը. Հայաստան մուտքի վիզաների ձեւակերպման դժվարությունները, բյուրոկրատական քաշքշուկները տարբեր երկրների ՀՀ հյուպատոսություններում նաեւ վիզաների բարձր գները, եւ երկրորդ՝ հարկային սխալ քաղաքականությունը տուրիզմի բնագավառում, մասնավորապես, ներգնա տուրիզմով զբաղվողներից ավելացված արժեքի հարկի 20 տոկոսի գանձումը, ինչը խոչընդոտում է ներգնա տուրիզմի զարգացմանն ու նպաստում այս ստվերայնությանը։ Իսկ այս եւ Հայաստանում տուրիզմի զարգացմանը խոչընդոտող այլ խնդիրներին ավելի հանգամանորեն «Ազգը» կանդրադառնա առաջիկայում։

Գ. ՄՈՒՐԱԴՅԱՆ

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակութեան Ը տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետութեան 47
ֆաքս 529353, AT&T (3742) 151065,
e-mail INTERNET: azg2@arminco.com
Գլխաւոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ / հեռ. 529221
Տնօրէն
ՀՐԱՅՐ ԶՕՐԵԱՆ / հեռ. 562863
Համակարգչային ծառայութիւն / 562941
Apple Macintosh համակարգչային շարադրումը «Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
Նիւթերը չեն գրախօսւում ու չեն վերադարձւում
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor-in-chief
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st., Yerevan, Armenia, 375010

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

ընթացիկ

ԾՐԱԳՐԵՐ

Էներգետիկ համակարգը պատրաստվում է բարեփոխվել

Սեփականաշնորհման եւ ձմռան նախօրյակին

Էներգետիկայի համակարգն առ այսօր գրեթե կես մլրդ դոլարի վարկ է վերցրել, որի հիմնական մասը միջազգային կազմակերպություններից հարաբերական արտոնյալ պայմաններով: Էներգետիկայի առաջին փոխնախարար Կարեն Գալուստյանն այսպես սփոփեց ԱԺ պատգամավորներին՝ նրանց վավերացմանը ներկայացնելով «ՀՀ կառավարության եւ Ճապոնիայի անդրծովյան տնտեսական համագործակցության հիմնադրամի միջեւ էլեկտրահաղորդման եւ բաշխիչ համակարգերի ծրագրի վարկային համաձայնագիրը»:

Այս տարի ՀՀ կառավարությունը 51 մլն դոլար տրամադրելու է մեր արտաքին պարտքի սպասարկմանը, 2000 թ. սպասարկման գումարը կհասնի 79 մլն-ի, ի՞նչ թիվ է կազմում այս գումարի մեջ զուտ էներգետիկ վարկերի մարումը, Կարեն Գալուստյանը խոստացավ հրապարակել ավելի ուշ: Կոմերցիոն բանկերից էներգետիկ համակարգի վերցրած վարկային միջոցների մասին նա եւս առայժմ ձեռնպահ մնաց խոսելուց: Նախարարը մասնանշեց միայն հետեւյալ վարկերը. ա) 57,4 մլն դոլարի վարկ Հրազդանի ՊՇԷԿ-ի համար, ամենաչարաբաստիկ վարկը, որովհետեւ շատ արագ պարզվեց, որ էներգաբլոկի վերականգնման համար անհրաժեշտ է գրեթե կրկնակի գումար՝ 110 մլն դոլար, բ) Հայաստանի էներգետիկ համակարգի օժանդակության վարկային ծրագիր՝ 13,7 մլն դոլար, գ) 93-95 թթ. 71 մլն դոլարի վարկ՝ դարձյալ էներգետիկ համակարգի, ՀԱԷԿ-ի վերաբացման, գործարկման համար, դ) ռուսաստանյան երեք վարկեր, որոնք ուղղված են ատոմակայանի անվտանգ աշխատանքի երաշխավորմանը եւ վառելիքի ձեռքբերմանը՝ 110 մլրդ ռուբլի, 98,3 մլրդ ռուբլի եւ 249 մլրդ ռուբլի, ե) ֆրանսիացիների տրամադրած 4,67 դոլարի վարկը ՀԱԷԿ-ի աշխատանքի անվտանգության բարձրացման եւ ժամանակավոր պահեստարանների կառուցման համար, զ) գերմանական երկու վարկեր՝ KFW բանկից՝ 25 մլն դոլար եւ 27,5 մլն գերմանական մարկ, վերջինս հատկացվել է Վանաձորի եւ Գավառի էլեկտրակայանների վերականգնմանը: Գրեթե բոլոր այս վարկային ծրագրերն ավարտին են մոտենում:

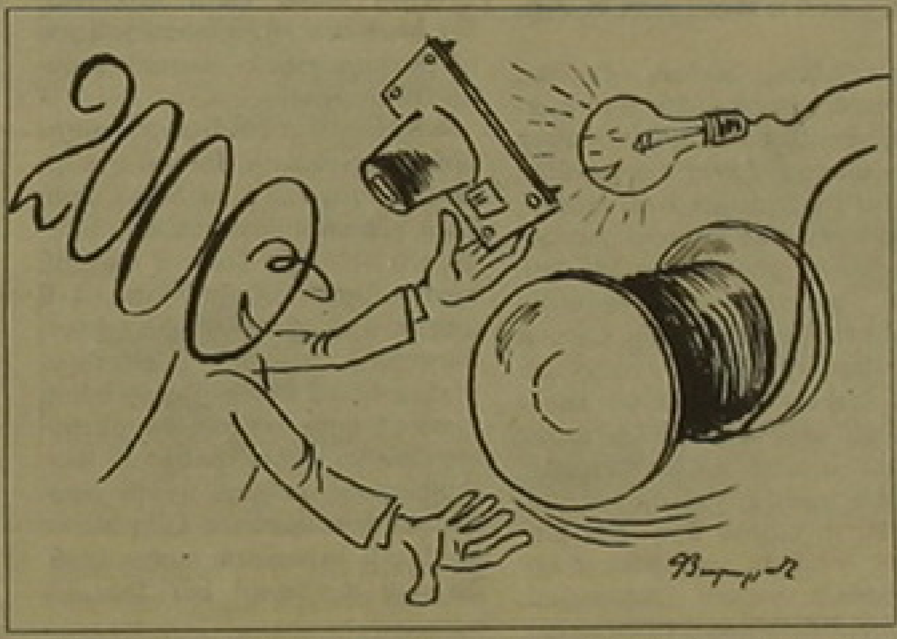

Երեկ ԱԺ-ն վավերացրեց Համաշխարհային բանկի 53 մլն դոլարի 2 տրանշից բաղկացած ծրագիրը եւ 45 մլն դոլարի ճապոնական վարկը, որին գումարվում է ԱՄՆ Միջազգային զարգացման գործակալության 8,2 մլն դոլար գումարը: Այս ամենին կառավարությունն իր կողմից ավելացնելու է 3,8 մլն: Արդյունքում «Հայէներգոն» եւ բարձրավոլտ էլեկտրահաղորդման, բաշխիչ ցանցերն արդիականացվելու են՝ նվազեցվելու են կոմերցիոն եւ տեխնիկական կորուստները: Կարեն Գալուստյանն «Ազգին» հայտնեց, որ այս վարկի շնորհիվ միայն Երեւանում կփոխվեն 420 կմ մալուխ, իրենց ժամկետը սպառած յուղային տրանսֆորմատորներ՝ փոխարինվելով գազայիններով, ինչպես նաեւ էլեկտրահաշվիչները: Էլեկտրահաշվիչների համար հայտարարվելու է մրցույթ, որին կարող են մասնակցել նաեւ տեղական ձեռնարկությունները: ԱԺ-ում հնչեց առաջարկություն, ըստ որի եթե անգամ մրցույթում հաղթի միջազգային ընկերություն, ապա նրան առաջարկել Հայաստանում ստեղծել համատեղ արտադրություն եւ այդ համատեղ արտադրության էլեկտրահաշվիչները վարկային միջոցների հաշվին գնել ու տեղադրել բնակարաններում: Այսպիսով, 2000 թ. ձմռանն ընդառաջ էլեկտրահամակարգը հայաստանցիներին առաջարկելու է նոր մալուխներ, տրանսֆորմատորներ եւ հաշվիչներ:

Ն. Գ.

Արդշինբանկի Սեւանի մասնաճյուղը կհասկանա՞ վարկառուի տառապանքը

Հայաստանյան «ազատ» շուկայից զարկված ու զրկված մեր հերթական այցելուն՝ Սեւանի Սյունյաց 21 հասցեի «առանձնատան» նախկին սեփականատեր Ռաֆիկ Սարգսյանն «Ազգի» խմբագրություն էր դիմել օտար ափերում հանգրվանելու ճարահատյալ գործընթացը հեշտացնելու հարցում աջակցություն ստանալու հեռավոր հույսով: Սովորական, մեր օրերում ծեծված պատմություն է 62-ամյա սեւանցու «գլխով անցածը», որ, ըստ ամենայնի, Ռուսաստանում փրկության ափ որոնող հայ ընտանիքների թիվը կհամալրի եւս մեկով՝ Սարգսյանի 8 հոգուց, այդ թվում երկու անչափահաս երեխաներից բաղկացած ընտանիքով:

1994 թ. ապրիլի 13-ին Սարգսյանն Արդշինբանկի Սեւանի մասնաճյուղից 289932 դրամ վարկ է ստացել ամսական 31 տոկոս սարսափելի դրույքաչափով՝ մինչեւ հուլիսի 13-ը մարելու պայմանով եւ մոր՝ Հայկուշ Ներսիսյանի տունը գրավ դնելով, սակայն չի կարողացել վճարել ամիս առ ամիս ձնագնդի պես աճող գումարը: 1996 թ. մայիսի 24-ին Սեւանի ժողդատարանը Արդշինբանկին արտոնել է պատասխանողից բռնագանձել 2 մլն 941 հազար դրամ, որպես չվճարված վարկի գումար եւ 294 հազար դրամ՝ որպես պետական տուրք (հիշեցնենք, որ նախնական «պարտքը» 289932 դրամ էր), իսկ գրավի առարկան՝ Սարգսյանի մոր տունը, որ հինգուկես մլն դրամ էր գնահատվել, արգելանքի տակ էր առնվել: Նույն դատարանի 1997 թ. փետրվարի 5-ի վճռի համաձայն տունը հանձնվել էր Արդշինբանկի Սեւանի մասնաճյուղին՝ իբրեւ սեփականություն: 1997 թ. հուլիսին մասնաճյուղը պայմանագիր էր կնքել Սարգսյանի հետ ամսական 100 դոլար վճարելու եւ վարձավճարը որպես վարկերի եւ՝ տոկոսների մարում հաշվարկելու պայմանով, համաձայնել էր նույնիսկ 3 հազար դոլարով նախկին սեփականատիրոջը վաճառել տունը եւ մեծահոգաբար մեկ ամիս ժամանակ տալ՝ գումարը հայթայթելու համար: Շարքային քաղաքացու համար առասպելական այդ գումարը, իհարկե, չի ճարվել եւ 1999 թ. մայիսի 26-ին Գեղարքունիքի մարզի առաջին ատյանի դատարանն Արդշինբանկի պահանջով Ռաֆիկ Սարգսյանի ընտանիքին վտարելու վճիռ է կայացրել՝ կատարումը նույնպես «մարդասիրաբար» հետաձգելով մինչեւ հունիսի 25-ը:

Ժամկետն, ինչպես նկատում եք, լրացել է, ըստ այդմ սկսվել է վտարման գործընթացը. «Չեք գնում՝ զենքով կհանենք» սպառնալիքների ուղեկցությամբ: Ռ. Սարգսյանը չի փորձում վիճարկել դատարանի վճիռը (ընկել է՝ պետք է լացի), ընդամենը Արդշինբանկին խնդրում է սպասել մինչեւ գարուն. ձմեռը սարերի ետեւում չէ (մանավանդ Ռուսաստանում), իսկ ինքը թոշակն էլ չի ձեւակերպել: Գուցե Արդշինբանկը մի վերջին անգա՞մ էլ մեծահոգի կգտնվի՝ հետաձգելով «պատժի» կատարումը: Չէ՞ որ, վերջին հաշվով, 600 դոլարից պակաս նախնական վարկի դիմաց 3000 դոլար գնահատված տունը յուրացնելն անխղճություն է: Անելանելի վիճակում հայտնված ընտանիքը փողոց շպրտելու փոխարեն գուցե կարելի էր ներե՞լ վարկը բազմիցս գերազանցող տոկոսադրույքները, ինչպես պետությունը հաճախ ներում է ձեռնարկությունների տարիների ընթացքում կուտակված պարտքերը: Հակառակ դեպքում տրամաբանական է Ռ. Սարգսյանի հարցադրումը. ի՞նչ եղավ խորհրդային տարիներին Հայխնայբանկին վստահած իր 16 հազար ռուբլին, որ այսօր լիուլի բավարար էր կորցրած տունը ետ բերելու համար: Ճիշտ է, Արդշինբանկը ոչ մի կերպ պատասխանատու չէ Հայխնայբանկում փոշիացած ավանդների համար, սակայն այդքան դիմանալուց հետո թերեւս կարող է կես տարի էլ սպասել՝ այս անգամ (հանուն մարդասիրության) նահանջելով «ժամանակը փող է» սկզբունքից...

ԱՆԻԹԱ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ

Եթե անգամ սուրբ մարդ ղեկավարի այս երկիրը, կգողանան

Սկիզբը էջ 1

Доверяй, но проверяй!

Ռուսական այս առույթը, որ ԱՄՆ նախագահ Ռոնալդ Ռեյգանն ուղղել էր բարենորոգումների հայր Միխայիլ Գորբաչովին, «Իրավունք եւ միաբանություն» խմբակցության անդամ Հրանտ Խաչատրյանը համարեց ճիշտ կարգախոս: Հրանտ Խաչատրյանը, ի պատասխան նախորդ օրվա բանավեճի, թե Հայաստանում վստահության դեֆիցիտ կա, ասեց, որ Վազգեն Սարգսյանի երկու անկեղծ խոսքը քաղաքական մեծամասնությունը փորձում է վաճառել ժողովրդի վրա. «ԱԺ-ը տարական հարգանք չունի իր ժողովրդի հանդեպ»: Այստեղ հիշեցնենք, որ խորհրդարանում առաջինը հիշյալ խմբակցության անդամը հարց ուղղեց «Միասնությանը», թե նրանց նախընտրական ծրագրի ո՞ր դրույթով են կրճատվում բյուջեի սոցիալական ուղղվածության ծախսերը: Հրանտ Խաչատրյանը բոլոր պատգամավորներին հիշեցրեց, թե ինչպիսի պարտավորություններ են նրանք ստանձնել ժողովրդի առաջ՝ համոզելով ընտրողներին ձայներ տալ իրենց, պատգամավորի համոզմամբ, այդ պարտավորություններն ԱԺ մեծամասնությունը մոռացել է: Իր անվստահությունն այս քաղաքական մեծամասնության հանդեպ նա պատճառաբանեց հիմնավոր փաստարկով. «Որեւէ նոր մարդ ցույց տվեք կառավարությունում»: Բոլոր այն գործիչները, որոնք նախորդ իշխանությունների օրոք աչքի չեն ընկել իրենց արդյունավետ եւ արդար աշխատանքով, դարձյալ բարձր պաշտոններ են զբաղեցնում, իսկ այլք նստել են պահեստային աթոռին, եւ արդեն նոր շշուկներ կան, թե ովքեր են աթոռներ զբաղեցնելու: Աղասի Արշակյանի բանաձեւը. «Այս կառավարությունը Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի վեց կառավարությունների հավաքական թիվն է», ամրակայվում է: Հրանտ Խաչատրյանը պահանջում է հստակ օրենքներ, որոնց միջոցով հնարավոր կլինի կանխել պետական գումարների յուրացումը. «Ես այստեղ նստած ոչ մեկից խոսքերին չեմ հավատում»:

ՀՀ երրորդ իշխանափոխությունն ավարտվել է մայիսի 30-ից հետո

«Իրավունք եւ միաբանությունը», վերլուծելով Հայաստանի քաղաքական դաշտը, հավաստեց, որ երրորդ իշխանափոխությունն ավարտվել է խորհրդարանական ընտրություններով: Ուշագրավ է Հրանտ Խաչատրյանի գնահատականը, ըստ որի, «ՀՀ նախագահը շատ ու շատ լիազորություններ է ինքնակամ վայր դրել: Ո՞ւմ համար պարզ չէ, ո՞վ է Հայաստանում առաջինը»: Քաղաքական այս փաստի արձանագրումից հետո ԱԺ ընդդիմությունը, որը ստվարաթիվ չէ՝ 20-21 պատգամավոր, առաջարկեց հետաձգել էներգետիկ համակարգին տրամադրելիք վարկի հաստատումը՝ պահանջելով Վազգեն Սարգսյանի կառավարությունից խորհրդարան ներկայացնել վարկային ծրագրի փորձաքննության տեղեկանք, նրա օգտակարության եւ արդյունավետության, իրականացման պատասխանատուների մասին որոշում, ինչպես նաեւ մրցույթ կազմակերպելու եւ պարբերական հաշվետվություններ կազմելու փաստաթղթեր: Հայկ Բաբուխանյանի այս գրավոր առաջարկությունը ԱԺ նախագահությունը ետ վերադարձրեց, ուստի Հրանտ Խաչատրյանը ստիպված էր անձամբ հանձնել խոսնակ Կարեն Դեմիրճյանին: Վերջինս իր հերթին ստիպված էր խոստանալ ելք գտնել ստեղծված փակուղուց, քանզի «Միասնություն» խմբակցության շատ պատգամավորներ եւս իրենց ելույթներում հայտարարեցին, որ առանց հաշվետվությունների եւ փորձաքննության օրենսդրական մեխանիզմների անհնար է երաշխավորել վարկային միջոցների նպատակային օգտագործումը:

Խորհրդարանական մեծամասնությունն առաջին անգամ այս ԱԺ-ում ցույց տվեց իր օգտակարությունը: 83 կողմ ձայնով էներգետիկայի վարկային ծրագրերը վավերացվեցին՝ առանց հավելյալ փաստաթղթային հիմնավորման: Իսկ Վարդան Խաչատրյանը՝ որպես ֆինանսավարկային, բյուջետային եւ տնտեսական հարցերի հանձնաժողովի նախագահ, Հրանտ Խաչատրյանին, Աղասի Արշակյանին եւ դաշնակցական պատգամավորներին հիշեցրեց, որ 1 մլրդ 200 մլն դոլարի վարկերի հիմնական մասը հաստատվել է Գերագույն խորհրդի կողմից, որի անդամ եղել են ներկայիս ընդդիմադիրները: Մեր կողմից հիշեցնենք, որ այն խորհրդարանում եւ Հրանտ Խաչատրյանը, եւ Աղասի Արշակյանն ու ՀՅԴ-ն քաղաքական ընդդիմություն էին:

Գայլերի հետ գառ ուտողները եւ հովիվների հետ լաց լինողները

Վարդան Խաչատրյանը յուրովի վերլուծեց վարկերի եւ ընդհանրապես պետական միջոցների օգտագործման համար քաղաքական ուժերին հասանելիք պատասխանատվությունը. «Պարտադիր չէ կախել, քաղաքական ուժերն այդ պատասխանատվությունը կրում են ընտրությունների ժամանակ, եւ նախորդ քաղաքական իշխանությունը 5 տոկոսն էլ չհաղթահարեց: Ժողովրդի քվեն չստանալը, իմ կարծիքով, ամենամեծ պատիժն է»: Վարդան Խաչատրյանն այս կերպ փորձեց կրակի վրա ջուր լցնել՝ վկայակոչելով խորհրդարանական ընտրություններում ՀՀՇ-ի ձախողումը: Բայց օդում առկախ էր այն բազմաթիվ գործիչների հետագա ճակատագրի հարցը, որոնք գայլերի հետ գառ են ուտում եւ ապա հովիվների հետ լալիս՝ միշտ լինելով իշխանության կազմում:

Խորհրդարանն արտահերթ նստաշրջանի առաջին արարում հստակեցրեց իր քարտեզը. «Իրավունք եւ միաբանություն», ՀՅԴ-ն, որոշ վերապահումներով ԿոմԿուսը, ավելի մեծ վերապահումով ԱԺՄ-ն կազմում են ԱԺ ընդդիմությունը՝ 131-ից 21 ընդդիմադիր պատգամավոր: «Օրինաց երկիրը», «Կայունությունը» «Միասնության» սերտ աջակիցն են՝ համենայն դեպս, այս փուլում: Իսկ «Կայունության» ղեկավարին, ըստ որոշ գնահատականների, կարող է առաջարկվել ԱԺ փոխխոսնակի թափուր աթոռը՝ Հովհաննես Հովհաննիսյանն Ալբերտ Բազեյանի փոխարեն: Եթե այդ պաշտոնը ստանձնի Յուրի Բախշյանը, ապա «Օրինաց երկրի» ղեկավար Արթուր Բաղդասարյանը կարող է հավակնել պետաիրավական հանձնաժողովի նախագահությանը: Անկախներն առայժմ տնտեսագիտական եզրով ասած՝ «դրամի լողացող կուրսով» են առաջնորդվում:

Սիսիանի Սոցիալական աջակցության հիմնադրամի գնահատում

Առաջարկությունների պահանջագիր

Սննդապահովման ինտեգրացված ծրագիրը (**IFSP-SA**) նախկին երեք տարիների ընթացքում աջակցել է Սիսիանում Սոցիալական աջակցության հիմնադրամի ստեղծմանը (**SSF**): **IFSP-SA**-ի աջակցությունը հիմնադրամին նախատեսված էր մինչեւ 1999 թ. հունիսի վերջը: Այժմ **IFSP-SA**-ն ցանկանում է գնահատել հիմնադրամի աշխատանքները նրա ավարտից հետո:

Շահագրգիռ անձինք կամ ընկերությունները կարող են ձեռք բերել **SSF**-ի փաստաթղթերի պատճենները՝ **դիմելով Մերուժան Նասիբյանին հետեւյալ հեռախոսահամարով՝ +374 2 453 653 կամ +374 2 151 641:**

Կնքված առաջարկությունները ընդունվում են մինչեւ 1999 թ. սեպտեմբերի 1-ը:

digitised by A.R.A.R.@

ՇԱՀՈՒՄՅԱՆՑԻՆԵՐ

Հույսի եւ կարոտի նամակներ

Ականաբերդը բազմազավակների գյուղ է: Այստեղ կողք-կողքի հասակ են առնում երեխաներ Շահումյանի շրջանի բոլոր գյուղերից. շատերն էլ հենց այստեղ են ծնվել:

Շահումյանի շրջանից բռնի տեղահանված հազարավոր խաղաղ բնակիչներ ցրվել են աշխարհով մեկ: Նրանց մի փոքր մասը վերադարձել է ԼՂՀ, վերաբնակություն հաստատել, ստեղծել բարեկարգ գյուղեր՝ Ականաբերդ, Չարեքտար, Ղազիվանք, Տոնաշեն, եւ նրանց թիվն օր-օրի ավելանում է, կյանքը սեփական քրտինքով բարելավվում: Մյուսները տեղավորված են Հայաստանի տարբեր կողմերում՝ հանրակացարաններում, գիշերօթիկներում եւ այլուր, հույսները դրած պատահական օգնությունների վրա, համարյա լրիվ զրկված քաղաքացիական իրավունքներից: Իսկ մեծագույն մասը ապաստան է գտել հիմնականում Ռուսաստանի, Ղազախստանի, Ուկրաինայի, ԱՄՆ-ի տարբեր քաղաքներում ու գյուղերում: Նրանց բոլորին միավորում է «Մռավի ղողանջներ» թերթը:

Խմբագրությանը հղած նամակներում արտացոլվում են շահումյանցիների կարոտն ու ցավը կորսված հայրենիքի ու գերյալ սրբությունների համար, հայրենի ավանդույթները պահպանելու, մայրենի լեզուն չմոռանալու նրանց ջանքերը, ինչպես նաեւ վերադառնալու հույսը: Ընդ որում, շահումյանցի վերաբնակների կյանքի պայմանները ԼՂՀ-ում որքան բարելավվում են, ավելի է ամրապնդվում հեռուներում ապրողների վերադառնալու հույսը: Եվ կաթիլ առ կաթիլ գալիս են նրանք, հաստատվում Մարտակերտի շրջանի հյուսիսային կողմերում, հայրենի շրջանից ոչ հեռու, մեր Մռավի հովանու ներքո...

«Կուզենայինք թերթի միջոցով տեղյակ պահել Ռուսաստանի Կրասնոյարսկի երկրամասի խորքերում բնակություն հաստատած մեր հարազատ Ռազմիկ Ղաբուլյանին, որ գա մեզ մոտ, Ականաբերդից մեզ են դիմել Մինաս Ղաբուլյանն ու Ռոզա Դանիելյանը: Այնտեղ նա դժվարությունների մեջ է, բոլորից կտրված, իսկ այստեղ մենք կարգին տունուտեղ ենք դրել: Թող գա, մեզ մոտ ապրի, իսկական աշխատող մարդու տեղ է, նա էլ աշխատող, ստեղծող մարդ է»:

Ահա մեկ այլ նամակ. «Ապրում ենք բարձրահարկ շենքի 9-րդ հարկում: Նստում եմ ու պատուհանից դուրս նայում. մարդիկ մրջյունների նման անցուդարձ են անում, ոչ մի հարազատ հայացք չեմ գտնում նրանց մեջ. կարոտ ենք հայրենի խոսքի»: Ուլյանովսկից գրում է Անուշ Տոնյանը: «Շատ էի լսել Վոլգայի մասին, բայց չէի տեսել: Հիմա ապրում եմ հսկա Վոլգայի ափին, բայց կարոտում եմ մեր գյուղի գետի վշշոցին: Վոլգան հսկա է, չեմ սիրում, նա կարծես չի ուզում մեզ հետ խոսել»:

Ղազախստանի Պավլոդար քաղաքից Վոլոդյա Խիդիրյանը գրում է, որ «Հայրենիք» համայնքի օգնությամբ իրենց մոտ հայ դպրոցականները շաբաթական երկու օր հայերեն են սովորում: «Ութ թոռնիկ ունեմ, ութն էլ սովորում են հայերեն», հպարտորեն տեղեկացնում է նա:

Թղթակցի թյուրիմացության պատճառով մեր թերթում օտարության մեջ վախճանվածների շարքում տպագրվել էր Բագրատ Վելյանի անունը: «Կարդացի իմ մահվան մասին լուրը, ոչ զարմացա, ոչ էլ վրդովվեցի, գրում է Բագրատ Վելյանը Ռոստովի մարզից: Ես արդեն երկու անգամ մահացել եմ: Առաջին մահս այն ժամանակ եղավ, երբ բռնագաղթեցինք մեր չքնաղ հայրենիքից: Երկրորդ մահս տեղի ունեցավ, երբ զավակներիս պահանջով թողեցի Հայաստանը, տեղափոխվեցի Ռուսաստան»:

Ռուբեն Գյուլումյանը Կալինինգրադի մարզի Յուդին գյուղի խուտորից գրում է, որ երկու տղաների ընտանիքների հետ այդ խուտորում մի քանի տարում կարգին տնտեսություն են ստեղծել. 4-5 կով ունեն, 50-ի չափ ոչխար: Հայրենիքի կարոտը փարատելու համար նրանք իրենց գյուղի նման այգի են գցել նոր տեղում, թթենու ծառեր տնկել, նույնիսկ խաղողի վազ, սակայն վազը մշակել չեն կարողանում: Լսել են, որ հարեւան շրջանում շահումյանցի լավ այգեգործ կա՝ Զարմիկ Ղամբուլյանը: Գնում են նրա մոտ խնդրելու, որ գա իրենց օգնի: Եվ ի՞նչ են տեսնում այնտեղ:

Զարմիկ Ղամբուլյանը մի դրախտ-այգի է գցել՝ խնձոր ու կեռաս, ընկույզ, խաղողի վազնուտ: «Ինձ այստեղ պահողը այս ծառերն ու վազերն են», ասում է Զարմիկ Ղաբուլյանը: «Բա որ Շահումյանի շրջանն ազատագրվի, այսքանն ի՞նչ ես անելու, հարցրի ես, գրում է Ռուբեն Գյուլումյանը: Իսկ նա առանց երկար-բարակ մտածելու ասաց՝ ամեն ինչ ռուսներին հիշատակ կթողնեմ ու կգնամ: Այստեղ բոլորն էլ նույն ձեւով են մտածում:

Նույն մտքերը հանդիպում են համարյա բոլոր նամակներում: Շատերը իրենց մտորումները հեռախոսով են հայտնում: Վոլգոգրադի մարզի Կամիշին քաղաքից Աշոտ Աղաջանյանի, Սարատովի մարզից Նելլա Սուղյանի, ԱՄՆ-ի Սակրամենտո քաղաքից Ամալյա Մեժլումյանի եւ շատ ուրիշների հեռախոսային զրույցները կարոտի եւ հույսի արտահայտություններ են:

Համոզված ենք, որ օտարության մեջ բորբոք պահվող կարոտն ու հույսը կենսական նպաստավոր հող կծառայեն Շահումյանի շրջանի պահանջատիրությունը մշտապես արթնացնելու, խնդրի քաղաքական կարգավորման ուղիներ գտնելու համար:

ԿԻՄ ՂԱՀՐԱՄԱՆՅԱՆ
«Մռավի ղողանջներ» թերթի խմբագիր

Անգլերէն վաւերագրական ֆիլմը երեւան կը հանէ Արցախի երեխաներուն ողբերգութիւնը համամարդկային շունչով

Աւելի քան տասը տարիէ ի վեր Արցախի ժողովուրդին ազգային ազատագրական պայքարը, տարբեր մակարդակներու վրայ գտնուած է համաշխարհային հանրութեան ուշադրութեան ոլորտին մէջ: Թերթերը, հեռուստակայանները նախընտրած են խօսիլ պատերազմի աւերներուն, բռնութեանց եւ էթնիկ հակամարտութեանց մասին՝ ճշմարտութիւններուն ներհակ մօտեցումով, իսկ վերջերս ալ կը խօսին Սեւ ծովու քարիւղային պաշարներուն իրենց ակնկալած հսկայական եկամուտներուն առնչութեամբ: Իսկ բուն արցախցին, իր մարդկային փոքր ու մեծ խնդիրներով դուրս մնացած է ուշադրութեանց ոլորտէն, որովհետեւ արկածախնդրութեանց ու մեծ ցնցումներու սիրահար զանգուածային լրատուական միջոցներուն համար կարեւորը պատերազմի հուրն ու երկաթն է եւ ոչ թէ մարդը:

Շահադիտական այս մօտեցումներուն զուգահեռ, բացառութեանց կարգով կը հանդիպինք խիզախ մտաւորականներու, արուեստագէտներու, որոնք պատերազմին ու Արցախի խնդրին հանդէպ կը ցուցաբերեն մարդկայնական մօտեցում, փորձելով արդար գնահատականն ու տարողութիւնը տալ անոր գոյամարտին: Այդ բացառութիւններէն մին է կէս ժամ տեւողութեամբ անգլերէն «The Children of Artsakh» վաւերագրական ֆիլմը, որ բացառապէս կը խօսի երեխաներու վրայ պատերազմի ունեցած անդրադարձներուն մասին:

Իրօք, բացառութիւն մըն է այս ֆիլմը, որուն կիզակէտին մէջ կը գտնուին պատերազմի բովին մէջ հասակ առնող Արցախի մանուկներն ու պատանիները, որոնց զլացուեցաւ, զլացուած է, եւ կը զլացուի մանկութիւնը ապրելու քաղցրութիւնը: Թերեւս պատերազմին ամենամեծ ողբերգութիւնն է այս, որովհետեւ մանկութիւն չունեցող այդ սերունդին աչքերուն մէջ կարելի է կարդալ պատերազմին ահագնութիւնը՝ նոյնիսկ առանց տեսնելու թնդանօթներու որոտը:

«Արցախի երեխաները» այս առումով եզակի ֆիլմ մըն է՝ իր մարդկային հարցերով եւ համամարդկային ընդգրկումներով: Ըստ ֆիլմի հեղինակներուն, նկարահանող խումբը կարողացած է տեսաերիզի վրայ արձանագրել աւելի քան տասը ժամ, ուրկէ առանձնացուած է ուղիղ քսանութ րոպէ, բանաստեղծական շունչով մը հանդիսատեսը ընդելուզելով անմահ դաշի մը ու սրբազան պայքարի մը հետ: Հոն են մեր փոքրիկները իրենց խոշոր սեւ աչքերով: Երբեմն դպրոցական գրասեղաններու ետին, երբեմն ցնցոտիներու մէջ: Աւերուած տան մը մուտքին, հրասայլերու վրայ, որոնք անբաժան դէկոր Արցախի կախարդական բնապատկերին: Յիշողութեանց մէջ անջնջելի կը մնայ փոքրիկն Գեղամ Աղաջանեանն իր բանաստեղծութիւններով, որոնք մայր հողին կառչելու ու արեան գնով պաշտպանելու կոչ ու հրաւէր են: Հոն են նաեւ մեր դպրոցականները, գիտութեան ու արուեստի հուրով բոցավառ՝ իրենց վերանորոգուած սակաւաթիւ դպրոցներուն մէջ: Պարզուող համեստ քանդումներու մէջ, հեղինակները սակայն կարողացած են լաւատեսական ոգին հաղորդել այնպիսի նրբութեամբ, որ կարելի չէ մնալ անտարբեր, չյուզուիլ ու միաժամանակ չհմայուիլ անոնց վճռականութեամբ:

Ի վերջոյ որո՞նք են ֆիլմի հեղինակները: Ջէֆ Սփարքս՝ Heartland Film Festival-ի գեղարուեստական ղեկավարը, որ նախապէս եղած է քոլէճի դասախօս եւ տնօրէնը հոգեկան խախտում ունեցող երեխաներու վերականգնողական կեդրոնի մը: Տասը ժամնոց նկարահանումները ամփոփելու եւ երեխաներու քսանութ րոպէնոց հատուածը պատրաստելու պատասխանատուութիւնը յանձնուած է New Harmony Project-ի տնօրէն կազմի անդամ, ֆիլմերու եւ թատրոնի դերասան եւ արտադրիչ Գէրի Բէյըրին:

Զարմանալի չէ, որ այս ֆիլմի նկարահանման եւ պատրաստութեան մղիչ անուղղակի ուժը հանդիսացած է Անգլիոյ Լորդերու պալատի փոխխօսնակ Քերոլայն Քոքսը: Ահա թէ ինչպէս: Մարդասիրական իր բազմաթիւ այցելութիւնները դէպի Արցախ՝ Christian Solidarity Worldwide կազմակերպութեան անունով, գրաւած է ուշադրութիւնը Հաուըրդ եւ Ռոբերթա Ահմանսըններուն, որոնք Ջէֆ Սփարքսէն խնդրած են ընկերանալ Քերոլայն Քոքսի հերթական այցելութեան եւ կատարել նկարահանումները: Ահմանսըններու, Քերոլայն Քոքսի, Ջէֆ Սփարքսի եւ Գէրի Բէյըրի կապը եթէ մէկ կողմէ մարդկայնական դաշտերու իրենց նուիրումն է, միւս կողմէ խորունկ հաւատքն է քրիստոնէական սկզբունքներուն հանդէպ: Նախապէս Սփարքս եւ Բէյըր գաղափար իսկ չեն ունեցած Արցախի մասին: Արդի՞ւնքը: Արցախի երեխաներու մասին զուտ ամերիկեան ֆիլմ մը, որուն եթէ չկան հայ հովանաւորներ կամ մեկենասներ, որպէսզի որեւէ մէկը կարելի ըլլայ ամբաստանել կողմնակալութեան մէջ:

«The Children of Artsakh» ֆիլմի անդրանիկ ցուցադրութեան առիթով հարցազրոյց մը ունեցանք Գէրի Բէյըրի հետ, յաւելեալ մանրամասնութիւններ քաղելու համար: Մեր առաջին հարցումին, թէ հայութեան, հայ ժողովուրդի պատմութեան, Արցախի հետ ե՞րբ կը սկսին իր առաջին կապերը, Բէյըր պատասխանեց. «Հայ ժողովուրդի պատմութեան հետ իմ առաջին հանդիպումս կայացաւ Լեզլի Այվազեանի «Nine Armenians» թատերախաղով: Մինչ այդ, խոստովանիմ, թէ գաղափար չունէի ձեր պատմութեան եւ մշակոյթին մասին: Եկեղեցին, ուր ես կը յաճախէի, ունէր հայ բարեկամներ, բայց պատմութեան մասին բնաւ չէին խօսեր: Բայց երբ Լեզլիին հետ սկսանք բեմադրութեան վրայ աշխատիլ, արդէն սկսած էի աղօտ գաղափար մը կազմել: Մէկ տարի ետք ես տեսայ տասը ժամնոց այն երիզները, որոնք Քերոլայն Քոքսի ընկերակցող Ջէֆ Սփարքսի նկարահանող խումբը կատարած էր Արցախի մէջ: Ի մէջ այլոց, նկարահանող խումբը կը ղեկավարէր վաւերագրական ֆիլմերու ԱՄՆ-ի լաւագոյն հինգ նկարահանողներէն մին՝ Ռիչն Ռիլըրը: Ուրեմն, այս պատկերին մէջ ես աւելի ուշ ընդգրկուեցայ»:

Երբ խնդրեցինք, որ աւելի յստակացնէ այդ պատկերին մէջ իրեն վստահուած դերակատարութիւնը, Գէրի Բէյըր բացատրեց, թէ երբ դիտած էր տասը ժամնոց նկարահանումները, յայտնաբերած էր, թէ արտակարգ հատուածներ կային երեխաներու մասին: «Ուղիղ, միագիծ պատմութիւն մը չկայ, սակայն կայ զգացական, բանաստեղծական պատմութիւն մը իր ներքին ուժականութեամբ»:

«Հիմա, որ կեանքի կոչած էք այս փշաքաղիչ ֆիլմը, ի՞նչ կը մտածէք Արցախի երեխաներուն ճակատագրին մասին»:

Այս հարցը արդեօ՞ք անակնկալ մըն էր մէկու մը, որ նոր կը հաղորդուէր արցախեան դաշտին հետ: Գէրի Բէյըրի աչքերուն մէջ կը փայլէին արցունքի շիթերը: Ձայնը խռովուած էր: Փնտռուն իր սիրտն ու բրբռացող բառերու ետին, դժուար չէր տեսնել, թէ Բէյըր իր տարերքին մէջ էր:

«Այդ երեխաները յատուկ տեղ մը ունին սրտիս մէջ: Ես տեսայ աննկարագրելի այն պայմանները, որոնց մէջ կ'ապրին եւ կը գոյատեւեն: Հակառակ ատոր, ունին ստեղծագործական թռիչք, հաւատք ապագային հանդէպ: Մեծ մասն անոնցմէ կորսնցուցած է հայր մը, մեծ եղբայր մը, հարազատ մը: Սակայն, յոյսի ջահը կը մնայ առկայծ ի հեճուկս կորուստներուն եւ ի հեճուկս այն իրողութեան, որ ճզմուած են մեծ տագնապի մը ծանրութեան տակ: Ես տեսայ Արուեստի ակադեմիան, ուր երեխաները կը ստեղծագործէին իրենց ինքնուրոյն ոճով: Եւ ես սկսայ աւելի գնահատել մեր տեսակէտներուն միասնութիւնը, ինչ կը վերաբերի անոնց բարօրութեան: Ես զարմացած եմ, թէ ինչպէ՞ս վերապրած են այս տղաները՝ իրենց կրած տառապանքներէն ետք: Հաւատքը չէ սպանուած անոնց հոգիներուն մէջ»:

Ֆիլմի պատրաստութեան ծախսերուն առաջին բաժինը ֆինանսաւորած են Ահմանսընները, տրամադրելով անվերադարձ գումար մը, իսկ երկրորդ շրջանին, հեռուստացոյցային Home Improvement ծրագրի համարտադրիչներէն Դեյվիդ Մըք Ֆաղզին մասնակցած է յաւելեալ շօշափելի գումարով մը: Գէրի Բէյըրի մօտաւոր հաշիւներով, 150 հազար դոլարի ծախս մը պէտք է կատարուած ըլլայ այս ֆիլմի պատրաստութեան համար:

Գէրի Բէյըրին դիտել տուինք, թէ նման ֆիլմի մը ներգործութիւնը կրնայ սահմանափակ ըլլալ, երբ բացառապէս շրջանառութեան դրուի հայկական՝ շրջանակներու մէջ, մինչդեռ սպասուածն աւելի մեծ, օտար հանրութիւնն է: «Անկեղծօրէն, խօսակցութիւնները կը շարունակուին ֆիլմի ընդհանուր սփռման համար, բայց, ինչպէս սովորութիւն է ըսել ֆիլմարուեստի մէջ, դեռ մինչեւ հիմա շօշափելի ոչինչ ինկաւ երկինքէն: Փի. Բի. Էս. կայանը որոշ շահագրգռութիւն ցուցաբերեց, իսկ մենք կը ծրագրենք մասնակցիլ վաւերագրական ֆիլմերու ամերիկեան եւ եւրոպական տասնեակ մը փառատօներուն»:

Ֆիլմը կը շահի՞ արդեօք մրցանակ: Բէյըր լաւատես զգացողութիւն մը ունի, այդ մարզին մէջ իր փորձառութեան վրայ յենելով: Ի հարկէ, մենք պիտի հրճուէինք, եթէ անուղղակիօրէն Արցախի դատին նուիրուած այս վաւերագրականին վրայ զետեղուէր յաղթանակի դափնեպսակը:

Ֆիլմը դիտող իւրաքանչիւր անհատի աչքերուն մէջ պիտի քարանայ արցունքը՝ տեսնելով այդ երեխաները, «որոնք շատ կանուխ հասունցան պատերազմի բովին մէջ»: Արդարացի է ան: Ու կը վերջացնէ այսպէս. «Ամէն անգամ, որ կը վերադառնամ այս ֆիլմի կադրերուն, նոր կը զգամ ահաւորութիւնը դարաւոր այն ցեղասպանութեան, որուն զոհ գացած է քրիստոնեայ ամենահին ազգերէն մին եւ որուն պատմութեան մասին դոյզն գաղափարն իսկ չունէի այս ֆիլմին ձեռնարկելէ առաջ»:

ՅԱԿՈԲ ՊՕՂՈՍԵԱՆ
Լոս Անճելըս

«Արցախի երեխաները» վաւերագրական ֆիլմի ցուցադրութիւնը տեղի պիտի ունենայ կիրակի, 29 օգոստոսին, երեկոյեան ժամը 6-ին, Փասատինայի (Լոս Անճելըս) Ալեք Մանուկեան համալիրին մէջ:

digitised by A.R.A.R.@

Բալկանյան պատերազմի ժամանակ ԱՄՆ-ի օդուժը փորձարկեց զինամթերքի այնպիսի էկզոտիկ տեսակներ, ինչպիսին են գրաֆիտային ռումբերը, որոնք գործնականում շարքից հանեցին Սերբիայի ողջ էներգահամակարգը եւ էլեկտրամագնիսային ռազմամթերքը, որը նախատեսված էր հակառակորդի ռադիոէլեկտրոնային սարքավորումները շարքից հանելու համար:

նաբերման հաշվարկային հեռավորությունը մոտ 300 կմ է (օրինակ, F-15 կործանիչի համար, որի արդյունավետորեն անդրադարձնող մակերեւույթը 3 մ² է): Իսկ ահա «անտեսանելի» ինքնաթիռի՝ հակառակորդի կողմից տեսանելի մակերեւույթը ընդամենը 0,1 մ² է (այսինքն ոչ շատ, քան թռչունինը), այն էլ կարելի է հայտնաբերել ընդամենը 100-120 կմ հեռավորությունից: Եթե ինքնաթիռը

նամյակում ԱՄՆ-ը մտադիր է հասցնել 20-ի, իսկ Ռուսաստանում անտեսանելի «Սթելթին» համանման ինքնաթիռ կառուցելու համար բավարար դրամ չկա: Պետությունը անկարող է ֆինանսական միջոցներ հատկացնել նաեւ ՌԴ զինված ուժերը ժամանակակից թեւավոր հրթիռներով համալրելու համար: Չնայած Ռուսաստանում արդեն ստեղծվել է 5 հազար կմ հեռահարությամբ գեր-

ՍՊԱՌԱԶԻՆՈՒԹՅՈՒՆ

21-րդ դարի զենքը փորձարկվում է այսօր

Օդում եւ ծովում ռազմական հավասարակշռությունը արդեն խախտվել է

«Ազգի» հուլիսի 29-ին տպագրված «21-րդ դարի զենքը փորձարկվում է այսօր» հոդվածում ներկայացրել էինք ժամանակակից պատերազմում ճշգրիտ զենքերի՝ «խելացի» ռումբերի ու հրթիռների կարեւորության մասին փաստարկներ եւ տվյալներ: Սույն հոդվածը, Ինտերֆաքսի «Վրեմյա» թերթի թղթակցի հեղինակությամբ, նախորդի շարունակությունն է, սակայն արդեն երկու երկրների՝ ԱՄՆ-ի եւ Ռուսաստանի օդուժի եւ ծովային ռազմական միավորների տեխնիկական պարամետրերի վերլուծությամբ եւ մեկնաբանությամբ:

Ա. Մ.

Այնուհանդերձ, ամերիկացիներին չհաջողվեց խուսափել անհաջողություններից: Բավական է հիշել սերբերի ոչնչացրած F-117 «Նայթհոուկ» մարտավարական ռմբակործիչը, որը մինչեւ այժմ համարվում էր անտեսանելի, ուստիեւ անխոցելի: Այս դեպքից հետո ռուսական ԶԼՄ-ները սկսեցին «գրգռված» գրել, թե «անտեսանելի» ինքնաթիռները առասպել են եւ նրանց կարելի է խփել հեշտությամբ, «ընդհուպ պարսատիկով»:

Սակայն այս ինքնաթիռը «Սթելթ» տեխնոլոգիայով կառուցված ԱՄՆ-ի առաջնեկն էր, ընդ որում բավական անհաջող: 1982-90 թթ.-ին ընդհանուր առմամբ արտադրվել է 59 «Նայթհոուկ» եւ այդ օրվանից ի վեր նրա թողարկումը դադարել է: F-117-ին փոխարինելու եկան ավելի արդիական ինքնաթիռներ B-2 A ռազմավարական ռմբակործիչը եւ F-22 «Ռեպտոր» 5-րդ սերնդի կործանիչը, որին համարժեք ինքնաթիռ Ռուսաստանում գոյություն ունի միայն փորձարարական տարբերակում: Նոր սերնդի ինքնաթիռների գլխավոր արժանիքը ժամանակակից զենիթա-հրթիռային համալիրների կողմից անխոցելիությունն է ռադիոլոկացիոն եւ ինֆրակարմիր քիչ նկատելիությամբ, ինչպես նաեւ հեռահար ճշգրիտ հրթիռներ: Այսպես, սովորական տեխնոլոգիայով սարքված ինքնաթիռի հայտ-

նաեւ զինված լինի չորս հարյուր կմ հեռահարությամբ հրթիռով, որը հնարավոր է բաց թողնել չմտնելով հակառակորդի ՀՕՊ հարվածային գոտի, ապա պարզ կդառնա, որ «անտեսանելիի» հետ շատ դժվար է «հաշիվները մաքրել»:

Միեւնույն ժամանակ, ըստ Լոնդոնի ռազմավարական հետազոտությունների միջազգային ինստիտուտի The Military Balance տարեկան հանդեսի, Ռուսաստանը ներկայումս ունի միայն 6 «TY-160» գերձայնային հրթիռակիր, մինչդեռ ԱՄՆ-ում դրան համանման B-1B մոտ 100 ռմբակործիչ կա: Ռազմավարական ռմբակործիչների թիվը Ռուսաստանում 65 է: Դրանք «TY-95 MC» ռազմավարներն են, որոնք ՆԱՏՕ-ի կատալոգներում «Արջ» են անվանվում: Իսկ ահա ԱՄՆ-ը մտադիր է մինչեւ 2030-40 թթ.-ը շահագործման մեջ պահել 85 հատ B-52 «Ստրատոֆորտրես» ռազմավարական ռմբակործիչ: Ընդ որում 1994-ից ի վեր այս ինքնաթիռի հարվածային ուժի հզորացման համալիր աշխատանքներ են տարվում: Այսպես, 2000 թ.-ից հետո նախատեսված է դրանց սպառազինությունը համալրել «Ջեյդեմ» կառավարվող ավիառումբերով եւ JASSH տակտիկական քիչ նկատելի նոր սերնդի հրթիռներով: «Սթելթ» տեխնոլոգիայով կառուցված B-2 ինքնաթիռների թիվը առաջիկա տաս-

ժամանակակից թեւավոր հրթիռի նախատիպը, սակայն զանգվածային արտադրության մասին խոսք անգամ լինել չի կարող:

Ծովում ուժերի հարաբերակցությունն էապես չի տարբերվում վերը նշվածից: Արդեն այժմ ԱՄՆ-ի ռազմածովային ուժերը կարող են միաժամանակ օգտագործել ծովային տեղակայման 2-3 հազար թեւավոր հրթիռներ: Հիպոթետիկ այսպիսի հարձակմանը դիմակայելու համար ՌԴ ռազմական նավատորմը պետք է ունենա ծովային մարտի համար նախատեսված նվազագույնը 15-20 ժամանակակից նավ, ինչպիսին, օրինակ, վերջերս շահագործման հանձնված «Ադմիրալ Չաբանենկոն» է: Սակայն մինչեւ այժմ կառուցված է միայն մեկը:

Նույն վիճակն է նաեւ կառավարվող ավիառումբերի պատրաստման ասպարեզում: Ռուսաստանի ռազմական գործարաններում արդեն ստեղծվել են 500-1500 կգ-ոց կառավարվող ավիառումբերի մի քանի սերունդներ: Ավիառումբերի վրա տեղադրված լազերային, ինչպես նաեւ ինքնաթիրող հեռուստատեսային-կորելյացիոն գլխիկները թույլ են տալիս գերագույն ճշգրտությամբ ռմբակոծել եւ հեռվից: Սակայն ավիառումբեր արտադրող գործարանները այժմ անգործության են մատնված:

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ

Դրվագներ Թուրքիայի աղետի գոտուց

Ի թիվս այլոց, երկրաշարժը հարվածել է թուրքական Գելջուկ քաղաքին, ուր գտնվում է ծովային նավատորմային ռազմակայան: Հենց աղետի գոտում այնտեղ կայացել է կարեւոր մի հանդիպում՝ մեծ թվով ծովուժի ղեկավարների ներկայությամբ: BBC-ի թղթակիցը օգոստոսի 24-ին հաղորդել է, որ անհապաղ տեղ հասած ամերիկա-իսրայելական արհեստավարժ խմբերին չհաջողվեց այդ զինվորականներին փրկել ռազմակայանի փլատակների տակից, որը գերեզմանի վերածվեց ավելի քան 300 զինվորի եւ սպայի համար: Թել Ավիվն Անկարային կարեւոր այդ ռազմակայանը վերակառուցելու պատրաստակամություն է հայտնել: Ի դեպ, հենց այնտեղից էին շարժվել Թուրքիայի ռազմական նավատորմի ստորաբաժանումները, որոնք 1998 թ. սկզբին մասնակցեցին Իսրայելի հետ համատեղ զորավարժություններին:

Թուրքիայում գործող Իսրայելի փրկարար խմբերի անձնաց թիվն անցել է 400-ից, բոլորն էլ իսրայելական բանակից: Թել Ավիվը թուրքական իշխանությանը հայտնել է, որ պատրաստ է Թուրքիային օգնելու ցանկացած հարցում: Այս դիրքորոշումը մեծ գոհունակությամբ են ընդունել թուրք պատասխանատուները, մանավանդ նրանք, ովքեր խրախուսում են ռազմավարական համագործակցությունը Իսրայելի հետ: Ակնկալվում է, որ մոտ ապագայում, նոր եւ հեռանկարիր զարգացումներ են տեղի ունենալու թուրք-իսրայելական հարաբերություններում, երբ ընթացիկ տարվա վերջում կատարվեն համատեղ զորավարժություններ՝ այս անգամ Թուրքիայի տարածքային ջրերում:

BBC-ի թղթակիցը տեղեկացնում է երկրաշարժի գոտու այլ խնդրի՝ ալանթալանի եւ գողության ավազակախմբերի առկայության մասին: Նրանք մտնում են վնասված տներն ու փորփրում նույնիսկ փլատակները՝ որոնելով թանկարժեք իրեր, անգամ եթե դրանք դիակների վրա են: Այս երեւույթի դեմ պայքարելու համար կառավարությունը հրամայել է անմիջապես կրակ բացել նրանց վրա, ինչպես նաեւ ոտքի է հանել անվտանգության ուժերին՝ պայքարելու հրոսակախմբերի դեմ, որոնք սկսել են ծնողազուրկ երեխաներին առեւանգել՝ նրանց այլ վայրերում թանկ գներով վաճառելու համար:

Ա. Մ.

Քրդերն էլ են կարեկցում թուրքերին

Քրդական աշխատավորական կուսակցության զինված ստորաբաժանումները չորեքշաբթի հայտարարել են, որ սկսել են դուրս գալ Թուրքիայի տարածքից, այդ մասին հաղորդում է Ասոշիեյթեդ պրես գործակալությունը: Զինված խմբավորումների դուրսբերումը երկրի տարածքից նախապես ծրագրված էր սեպտեմբերի 1-ից, սակայն անցյալ շաբաթ տեղի ունեցած երկրաշարժը փոփոխություն մտցրեց ժամկետների մեջ: Քրդական աշխատավորական կուսակցության հայտարարության մեջ ասվում է, որ պատերազմի միակողմանի դադարեցումը ամենամեծ աջակցությունը կլինի թուրքական իշխանություններին ու ժողովրդին:

Հայտարարության մեջ նշվում է նաեւ, որ ժամանակ առ ժամանակ Արեւելյան Անատոլիայում տեղի ունեցող զինված բախումները բացարձակապես կապ չունեն Քրդական աշխատավորական կուսակցության հետ:

Հաղորդագրության մեջ ցավով ընդգծվում է, որ թուրքական իշխանություններն այնքան ներուժ են վատնել քրդական պարտիզանական ուժերի դեմ պայքարելով, որ այսօր անկարող են դարձել պայքարել բնական աղետի հետեւանքների դեմ: Զարմանալի է՝ նույն թուրքական զինված ուժերը, որ հապաղում են մարդկանց փլատակների տակից հանելու գործում, երկրի հարավ-արեւելքում շարունակում են հալածել, այսպես կոչված, քուրդ անջատողականներին:

ՀԱՄԱՌՈՏ

Ասքար Ակաեւ. Ղրղզստանում իրավիճակը «բավական ծանր» է

Ղրղզստանի տարածք ներխուժած միջազգային ահաբեկիչների ընդհանուր թիվը, ըստ Ինտերֆաքս գործակալության, 350-400 մարդ է կազմում: Նրանց թվում կան աֆղաններ, արաբներ եւ այլ ազգությունների ներկայացուցիչներ: Այս տվյալները չորեքշաբթի օրն իր մամուլի ասուլիսին հրապարակել է Ղրղզստանի նախագահ Ասքար Ակաեւը: Հանրապետության Բաթքենսկի շրջանում տիրող կացությունը նախագահը «բավական ծանր» է գնահատել: Ակաեւը հայտարարել է, որ ղրղզական կողմը կձեռնարկի բոլոր միջոցները, որպեսզի սեփական ուժերով վնասազերծի ապօրինի զինված խմբավորումներին՝ առանց հարեւան պետություններից օգնություն ակնկալելու:

Ինչո՞ւ են աճում նավթի գները

Հայտնի է, որ նավթի գները համաշխարհային շուկայում միտված են բարձրանալու: Դրա պատճառների մասին RMC-ի թղթակիցը հարցրել է Լոնդոնի «էներգետիկ հետազոտությունների կենտրոնի» գործադիր տնօրեն Ֆադել Չալաբիին: Նա ասել է, որ գների աճի պատճառը ՕՊԵԿ-ի անդամների նավթի արտադրության մեծ նվազեցումն է, ինչը հանգեցրել է պահուստապաշարի պակասեցմանը: Միեւնույն ժամանակ շուկան ըմբռնեց, որ այժմ արտադրողները լուրջ են՝ իրենց համաձայնագրին իրականացնելու գործում: Այն հարցին, թե գների նման աճը կարո՞ղ է զսպել որոշ երկրների՝ ավելացնելու իրենց արտադրությունը, Չալաբին պատասխանել է, որ շատ վերլուծաբաններ դա ակնկալում էին, քանզի նման բան եղել է անցյալում: Սակայն 1998 թ. գների նվազումից զգացած դառնությունն այս անգամ նրանց ստիպեց ավելի հանձնառու լինել, քան նախկինում:

Ա. Մ.

Վեճեր «Մերկոսուրի» երկրներում

Հարավամերիկյան ընդհանուր շուկայի՝ «Մերկոսուրի» անդամ չորս երկրների միջեւ վերջերս տնտեսական բնույթի վեճեր են ծագել: Ռիո դե Ժանեյրոյում հուլիսի սկզբին կայացած հանդիպման ժամանակ «Մերկոսուրի» պետությունները՝ Բրազիլիան, Արգենտինան, Ուրուգվայը եւ Պարագվայը, փորձել էին համատեղ հանդես գալ Եվրամիության երկրների դեմ եւ պաշտպանել իրենց տնտեսական շահերը: Բայց հանդիպումից ընդամենը մեկ ամիս անց Արգենտինան սկսեց Բրազիլիային սպառնալ ներհովանավորիչ քայլերով: Վեճերը շարունակվեցին նույնիսկ Արգենտինայի ու Բրազիլիայի նախագահներ Մենեմի ու Կարդոսոյի բարեկամական ճաշկերույթից հետո:

Հուլիսի 26-ին Բուենոս Այրեսի կառավարական պաշտոնաթերթը հրապարակեց սահմանափակումների ենթարկված բրազիլական ապրանքների ցանկը: Արգենտինացի արդյունաբերողները պնդում են, թե ընթացիկ տարվա հունվարին բրազիլական արժույթի՝ ռեալի արժեզրկումը վտանգել է իրենց ձեռնարկությունների հետագա գոյությունը: Մինչդեռ Բրազիլիայում Արգենտինայի հիշյալ սահմանափակումները գնահատվում են իբրեւ «անհանդուրժելի», քանի որ երկու երկրները կապված են ազատ փոխանակման համաձայնագրով: Բրազիլացիներն սպառնում են վիճահարույց հարցը ներկայացնել Առեւտրի համաշխարհային կազմակերպության դատին: Չնայած առկա վեճերին, «Մերկոսուրի» լուծարումն առայժմ հավանական չի համարվում:

Արգենտինան ներկայումս հայտնվել է տնտեսական ու քաղաքական բարդ իրավիճակում: Բրազիլական ռեալի արժեզրկումից ի վեր այդ երկրի նավահանգիստներ մուտք գործող արգենտինական ապրանքների ծավալը կրճատվել է 10 տոկոսով: «Պուենո» հանդեսի տեղեկատվության համաձայն, մեկուկես ամիս հետո Արգենտինայում անցկացվելու են նախագահական ընտրություններ: Նախագահության թեկնածուները ներկայումս փորձում են սիրաշահել երկրի արդյունաբերողներին, որոնք պահանջում են «միաժամանակ ընդհատել տարածաշրջանային միասնացման գործընթացը»: Ենթադրվում է, որ նախագահական ընտրություններից հետո Բրազիլիայի եւ Արգենտինայի երկխոսությունը կվերսկսվի առավել հանգիստ ու փոխզիջողական պայմաններում:

«Մերկոսուրի» երկու խոշոր երկրների տնտեսական տարաձայնությունները արդեն երկյուղներ են պատճառում կազմակերպության մյուս անդամներին Ուրուգվային եւ Պարագվային: Առաջինի նախագահ Խուլիո Սանգինետին մտահոգություն է արտահայտել, որ ներկայիս ճգնաժամը կարող է բացասական հետեւանքներ ունենալ Եվրամիության եւ ԱՄՆ-ի հետ «Մերկոսուրի» սկսած բանակցությունների արդյունքների վրա:

Պ. Ը.

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Մշակույթ

Հիշատակ լույսի մասին

Որդին՝ ժողովրդական ճարտարապետ Ջիմ Թորոսյանը, հիշում է. «Փոքր էի, շատ բան չէի կարողանում տարբերել եւ տարբերակել, շատ բան չեմ հիշում, բայց մի բան լավ եմ հիշում. հորս անկողնու մոտ, աթոռի վրա կապույտ կազմով մի գիրք կար միշտ՝ Պետրոս Դուրյանի բանաստեղծությունների գիրքը: Ինչքան հիշում եմ հորս՝ Պետրոս Դուրյանի գիրքը միշտ աչքիս առաջ է: Ինձ դա զարմացնում էր, որովհետեւ մասնագիտությամբ իրավաբան էր, ամբողջ մի հանրապետության գլխավոր դատախազը, կառավարության նախագահի տեղակալը եւ համատեղում էր արդարադատության նախարարի պաշտոնը: Իսկ ավելի զարմացա այն ժամանակ, երբ տարիներ անց, գրախանութում մի գիրք տեսա «Հայ բոլշեւիկյան պոեզիա» անվանումով: Եղիշե Չարենցի ու շատ այլ ճանաչված բանաստեղծների հետ նույն գրքում տպագրվել էին նաեւ հորս՝ Պետիկ Թորոսյանի բանաստեղծությունները: Գիտե՞ք, դա ինձ միշտ զարմացրել է...»:

Գրականության, արվեստի նկատմամբ ունեցած սերը օգնե՞ց Պետիկ Թորոսյանին կյանքում: Անշուշտ: Կենաց բարդ ճանապարհի անցավ Վանից 1915 թվականի գարնանը փախած երիտասարդը: Այգեստանների խաղաղում գտնվող Երամյան վարժարանը հիշողություն դարձավ: Հիշողություն դարձավ Բանդիմահու գետի կամուրջը, որտեղ իր աչքի առաջ հարյուրավոր մարդիկ կոտորվեցին, գետը լցվեցին: Վախճանվում է եղբայրը՝ Հրանտը, ապա նաեւ հայրը՝ հյուսն Խաչատուրը: Ճակատագիրը նրան հասցրեց Իգդիրի մոտ գտնվող Բլուր գյուղ, ուր ուսուցչություն էր անում եւ ընտանիքը պահում:

1919 թվականին, գալով Երեւան, Պետիկ Թորոսյանը ծանոթանում է ազատ մտածողության տեր փիլիսոփա Արշավիր Մելիքյանին, մտերմանում իր հայրենակիցների՝ Արմենակ Բուդաղյանի եւ Աղասի Խանջյանի հետ: 20-25-ամյա տղաները, որոնք այլեւս տղաներ չէին, այլ հասուն մարդիկ, որովհետեւ կենաց ամենադաժան ճանապարհներով էին անցել եւ ժամանակից շուտ հասունացել, ժամեր, օրեր շարունակ խոսում են փիլիսոփայական, գեղագիտական, քաղաքական հարցերի շուրջ, գիշերներ լուսացնում: Պարզեւ Զանոյան՝ տնտեսագետ, Սամբրե Շարամբեյան՝ իրավաբան, Հայկ եւ Դերենիկ Լեւոնյաններ, Աբաս Իսահակյան, պատմաբան Գրիգոր Միքայելյան, լրագրող ու թարգմանիչ Լեմվել Սարության, Պետիկ Թորոսյան... Այս մարդիկ ժամանակի հայ իրականության ճշմարիտ մտավորականներից էին, եղանակ էին ստեղծում: Իսկ Պետիկ Թորոսյանն ավելի հաճախ հանդիպում էր Երեւանի նշանավոր դեմքերից մեկին՝ վիրաբույժ Հարություն Միրզա-Ավագյանին...

Տարիներ անց, երբ Պետիկ Թորոսյանը Հայաստանի բարձրաստիճան պաշտոնյաներից մեկն էր, կրկին պահպանվում էր բարեկամությունը: Այս մարդիկ մեկ նպատակ ունեին. տեսնել բարգավաճ, հարուստ, զարգացած մի հանրապետություն, մի տարածք, որը հայրենիք էր դառնալու ոչ միայն տեղաբնակների, այլեւ Արեւմտյան Հայաստանի տարբեր գյուղերից ու քաղաքներից տեղահան եղած, աշխարհի ճանապարհների ողջ փոշին կուլ տված հայերի համար...

1990-ական թվականներին որոշ չափով գաղտնազերծվեցին ՊԱԿ-ի եւ ՆԳԺԿ-ի արխիվները: Տասնամյակներ շարունակ այս իրողությանը սպասած մարդիկ պարզապես շփոթմունքի մեջ էին: Ի՞նչ վիճակ է եղել, ի՞նչ ամբաստանություններ, ցուցմունքներ, ծեծ ու ջարդեր են եղել... Ի՞նչ է կատարվել, ասված հմ: Երեւակայել անգամ անհնար է: Դատապարտյալների մեջ է եղել նաեւ Հայաստանի գլխավոր դատախազ, արդարադատության նախարար, Հայաստանի կառավարության նախագահի տեղակալ Պետիկ Թորոսյանը: Հասկանալի է, նա նույնպես մեղադրվել է «դաշնակցական-տրոցկիստական հակահեղափոխական գործունեության», «օպորտունիստական հայացքների», «մեր հզոր ու արդարամիտ պետությանը դավաճանելու» համար... Գիտենք, անգիր գիտենք: Սովորեցրել են: Ու այստեղ դաժան ճնշումների պայմաններում գրառումներ են մնացել, քննիչին տված ցուցմունքներ, քննիչի գրառած ցուցմունքներ: Ու ամեն անգամ իր՝ Պետիկ Թորոսյանի ստիպմամբ արձանագրվել է, որ իր նկատմամբ սադրանքներ ու մատնություններ, ամբաստանություններ կատարված եւ ոչ մեկին չի մեղադրում... Սա իսկապես լուսավոր մարդը միայն կարող էր անել:

Պետիկ Թորոսյանի համակուրսեցի Ռաֆայել Աբաջյանը դիպուկ մի դեպք է հիշում.

«... Միանգամայն տաժանելի պիտի լիներ «առերեսումը» մանավանդ հայտնի մի օրենսգետի հետ: Դեռ Վանում, մինչեւ 1915-ը, ճանաչված մտավորական էր եղել նա: Երկրորդ անգամ Պետիկն այդ մարդուն հանդիպել էր Պոլսում, որտեղ համալսարանն ավարտելուց հետո հայրենի «Երկիր» օրաթերթն էր խմբագրում: 1924-ին, արդեն Երեւանում, այդ նույն մարդը Պետիկի դասախոսներից էր հասարակագիտական ֆակուլտետում (առաջին ներգաղթածներից էր), իսկ երեսնական թվականներին նա հանրապետության գերագույն դատարանի նախագահն էր, որոշ շրջանում էլ՝ հենց արդարադատության ժողկոմի տեղակալ: Հասկանալի է, 1937-1938-ին նա ինքն էլ կամայականության դեմ անպաշտպան մի կալանավոր էր միայն, ոչ ավելի: Ես ինձ թույլ եմ տալիս ասել, որ նրա՝ «մեղադրող-վկայի» վիճակն այս դեպքում պակաս անտանելի չի եղել, քան պաշտպանվող-ամբաստանյալինը: Վիճակ, որ չէր կարող չգիտակցել «դրսում» այնպիսի հարգված ու պատվախնդիր մի անձնավորություն, ինչպիսին էր պրոֆեսոր Հրանտ Գալիկյանը...»:

Հիշելու շատ բան կա, գրելու շատ բան: Պետրոս Դուրյանի բանաստեղծությունների կապույտ կազմով գիրքն է մինչեւ այսօր հիշում Պետիկ Թորոսյանի որդին՝ Ջիմ Թորոսյանը: Ու մի հարց մինչեւ օրս տանջում է նրան. չգիտի որտեղ է գտնվում հոր գերեզմանը: Որքան լույսեր ծածկվեցին ստալինյան աքսորներով, որքան անմեղ մարդիկ մնացին անգերեզման: Ու նրանց մեջ՝ Պետիկ Թորոսյանը: Չկախեցինք ոչ մեկին, բայց Ահեղ դատաստանի օր կա, չէ՞: Թող Դատավորը դատի մեղավորներին: Մենք պահենք լույսի, լուսավորի հիշատակը:

ՍԵՐԳԵՅ ԳԱԼՈՅԱՆ

ՍՓՅՈՒՌՔ

Հասմիկ Պապյանը պարզապես կատարյալ է

Ֆրանսիական թերթերը դրվատալից տողերով են անդրադարձել Հասմիկ Պապյանին, որը հուլիսի 31-ին Օռանժում (Ֆրանսիա) գլխավոր դերով հանդես է եկել Բելինիի «Նորմա» օպերայում: Այս մասին հայտնում է «Յառաջ» օրաթերթը օգոստոսի 3-ի եւ 5-ի համարներում, որոնցում տեղ են գտել նաեւ մեջբերումներ ֆրանսիական թերթերից: Այսպես, «Ֆիգարոյի» դժվարահաճ քննադատ Պիեռ Փթին գրել է. «Այնպես պատահեց, որ հայուհի Հասմիկ Պապյանին վիճակվեց Նորման մարմնավորելու ծանր պարտականությունը: Երջանկություն էր լսել այդ հոյակապ արտիստուհուն: Ճկուն ձայնը, երգի անթերի գիծը, անսահման շունչը, միշտ հուզող հնչեղականությունը մեզ պարգեւեցին հիասքանչելի մի Կաստա Դիվա»: Նա շարունակել է, որ ներկա 8350 հանդիսականները շունչները պահած հետեւել են ներկայացմանը՝ առավել ամբողջականորեն ըմբռնելու համար Հասմիկի հրաշալի ձայնի կատարելությունը:

«Լը Մոնդ» թերթը հատկապես շեշտել է, որ Պապյանը շատ ավելին է եղել, քան մի փոխարինող: Դերը, պարզվում է, պետք է կատարեր Մարիա Գուլեղինան, որի անհանգստության պատճառով այն Հասմիկ Պապյանին է վստահվել: Պիեռ Մուլինյեն նշելուց հետո, որ բելկանտոն պատրվակ չէ ձայնային լարախաղացությունների, գնահատական տողերով է նկարագրել Պապյանի մեկնաբանությունը:

«Քանար Անշենե» թերթի քննադատը՝ Լյուկ Դեսինենն, նույնպես խորապես տպավորված լինելով Հասմիկի մեկնաբանությունից, գրել, որ նա «բարձր վայելչության տեր անձնավորություն է, գիտի «պիանո» երգել առանց տպավորությունը շահագործելու, ծանոթ է «լեգատոյի» արվեստին եւ պարզապես կատարյալ է»:

Իտալական «Լա Ռեպուբլիկա» օրաթերթում տպագրված հարցազրույցից (մայիսի 19-ին) «Յառաջը» նաեւ տեղեկացնում է, որ Մարիա Գուլեղինան էլ մասամբ հայ է: Ծնվել է Օդեսայում, իսկ այժմ ապրում է Լյուքսեմբուրգում: «Շատ եմ հուզվում, երբ Աիդա եմ երգում. «Օ՜, հայրենիք իմ, այլեւս քեզ չեմ տեսնելու», քանի որ ոչ Վրաստան կարող եմ գնալ, ոչ էլ Հայաստան», նշել է նա հարցազրույցի ընթացքում:

Ս.Օ.

ՀԻՇՈՂՈՒԹՅԱՆ ՁԱՅՆ

Հայոց ցեղասպանությանը նվիրված ցուցահանդես հրեական քոլեջում

ԵՐԵՎԱՆ, ՕԳՈՍՏՈՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: «Ամերիկայի ձայնը» հաղորդել է, որ Նյու Յորքի քոլեջներից մեկի հրեական ողջակիզումի կենտրոնում կազմակերպվել է Հայոց ցեղասպանությանը նվիրված ցուցահանդես:

«Հայերի մոռացված ցեղասպանություն» ցուցահանդեսը նախաձեռնել է Բոստոնի հայկական գրադարանի թանգարանը, որը ներկայացրել է փաստաթղթեր, լուսանկարներ, օտար ականատեսների ու վերապրողների վկայություններ, որոնց կողքին՝ նաեւ հայ հնադարյան եւ ժամանակակից մշակույթի գործեր:

Նյու Յորքի մեծագույն օրաթերթերից մեկը՝ «Դեյլի նյուսն», իր օգոստոսյան համարներից մեկում անդրադարձել է այս ցուցահանդեսին, մեջբերումներ կատարելով քոլեջի հրեական ողջակիզումի արխիվային կենտրոնի տնօրեն Վիլյամ Շիլմանի խոսքերից: «Երկար ժամանակ է, ինչ մտածում էի ձեռնարկել այս ցուցահանդեսը, ասել է նա: 20-րդ դարի առաջին ցեղասպանությունն է սա: Դարասկզբի հայկական ջարդերի հետեւանքով 20-րդ դարը կոչվեց ցեղասպանության դար: Այս ցուցահանդեսը առավելապես հիշեցնում է, որ եթե հայկական ցեղասպանության հանցագործները՝ թուրքերը, պատժված եւ դատապարտված լինեին, հավանական է, որ նմանօրինակ ոճիրներ չկրկնվեին հետագայում: Իսկ այսօր կառավարությունները, ինչպես նաեւ ԱՄՆ-ը, դիվանագիտական պատճառներով մերժում են հայկական ցեղասպանության իրողությունը»:

Ցուցահանդեսը բաց է լինելու մինչեւ հոկտեմբերի վերջը:

ՆՈՐ ԳԻՐՔ

Արտիստուհու բանաստեղծությունները

Իզաբելլա Գեւորգյանը Էջմիածնի Շառլ Ազնավուրի անվան դրամատիկական թատրոնի ճանաչված ու սիրված դերասանուհիներից է: Դերասանական իր անցած ճանապարհին նա կերտել է 30-ից ավելի կերպարներ: Սակայն որ նա բանաստեղծություններ էր գրում, հատկապես մանուկների համար, ոչ ոք չգիտեր, բացի մի քանի մտերիմներից:

Հայտնի է, որ մանկական գիրքը երեխաների համար դարձել է դրախտի թռչուն: Գրադարաններում եղած գրքերը վաղուց դուրս են եկել օգտագործումից: Եվ գրադարանավարներն էլ չգիտեն, թե ինչով բավարարեն պահանջը: Պատկերավոր ասած՝ մանկական գրքի սով է, եւ այդ ուղղությամբ պետական հոգածություն չկա: Եվ ահա Իզաբելլա Գեւորգյանը մանուկ ընթերցողների սեղանին է դրել մի ժողովածու, որն առանց վերապահումների հաստատում է նրա՝ բնության կողմից երկրորդ շնորհ ունենալու մասին: «Առանց աքլոր լուսաբա՞ց», այսպես է հեղինակը վերնագրել իր գիրքը:

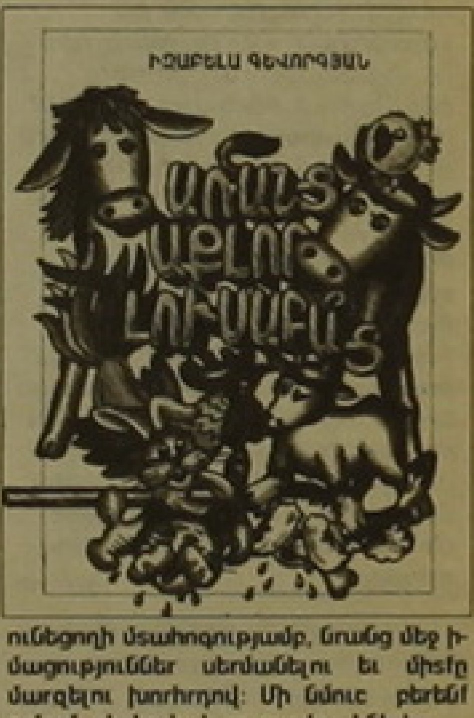

Բանաստեղծություններից յուրաքանչյուրը մի փոքրիկ հեքիաթ է, մտերմիկ ու գողտրիկ զրույց երեխաների հետ, իր թոռնիկների՝ Նանեի, Իզաբելի, Մերիի հետ: Դրանք այնքան բնական են ու հոգեհարազատ երեխաների հոգեբանությանը, որ թվում է հեղինակը գրելու համար չի թափել ոչ մի ջանք: Դրանք ծնվել են հանպատրաստից՝ երեխաների հանդեպ տածած մեծ սիրուց: Գրքում տեղ են գտել նաեւ հանելուկներ, շուտասելուկներ, որոնք նույնպես ստեղծված են փոքրիկների հանդեպ մեծ պատասխանատվություն ունեցողի մտահոգությամբ, նրանց մեջ իմացություններ սերմանելու եւ միտքը մարզելու խորհրդով: Մի նմուշ բերենք գրքում զետեղված շուտասելուկներից.

Ասին Նազար, վազի բազար,
Բազարից բեր մի թաս գազար,
Բայց Նազարի քեֆը հազար,
էլ ի՞նչ բազար, էլ ի՞նչ գազար:

Այս գրքից ստացած հաճելի տպավորությունների մասին կարելի է երկար խոսել: Սակայն մեր խորհուրդն է գնել եւ կարդալ: Ինչպես մեծերին, այնպես էլ մանուկ ընթերցողներին այս գիրքը կընծայի ուրախալի շատ պահեր:

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՏԵՐՏԵՐՅԱՆ

Նաեւ այսպիսի ցուցահանդես

Մարդիկ գարեջրագործությամբ զբաղվել են անհիշելի ժամանակներից: Քարե սեպագիր արձանագրությունները վկայում են, որ դեռեւս մ.թ.ա 7-րդ հազարամյակում, այսինքն մոտ 9000 տարի առաջ, Միջագետքի տարածքում բնակվող շումերներն արդեն սիրահարված էին գարու ածիկով եփվող խմիչքի պատրաստման արվեստին:

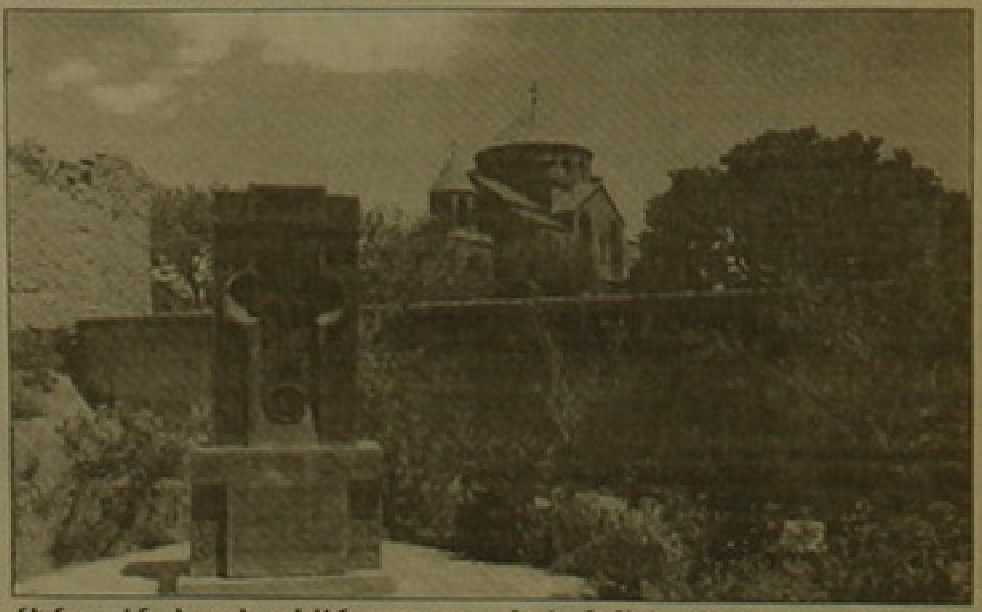

Եգիպտոսում հայտնաբերվել են մ.թ.ա. 2800 թվականի հուշարձաններ, որոնք վկայում են գարեջուր եփելու արվեստի մասին:

Եգիպտոսից գարեջրագործությունն անցել է Պաղեստին եւ Կովկաս:

Գարեջուր եփելու արվեստը հայտնի է եղել նաեւ հին Հայաստանում դեռեւս մ.թ.ա 400 թվականին: Այդ մասին տեղեկություններ է հայտնել հույն պատմիչ Քսենոփոնը՝ «Անաբասիս» գրքում:

Երեւանի «Կիլիկիա» գարեջրի գործարանի աշխատակից Ռոբերտ Հակոբյանը ահա արդեն մի քանի տարի զբաղվում է գարեջրի պիտակների հավաքածուի ստեղծման աշխատանքով: Նա հավաքել է գարեջրի շուրջ 8000 պիտակներ: Դրանք արտացոլում են Ռուսաստանի, Ուկրաինայի, Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների, Չեխիայի, Լեհաստանի, Լիտվայի եւ աշխարհի այլ երկրների գարեջրի արտադրություններ: Այդ հարուստ հավաքածուի հեղինակը օրերս գարեջրի պիտակների ցուցահանդես բացեց Արտասահմանյան երկրների հետ մշակութային կապի եւ համագործակցության հայկական ընկերությունում:

Պիտակներից բացի, ցուցահանդեսի հեղինակը ներկայացրել է նաեւ իր լուսանկարչական աշխատանքները, որոնք արտացոլում են հայրենի անկրկնելի բնության տեսարաններ, մարդկային կերպարներ, ճարտարապետական կառույցներ եւ այլ երեւույթներ:

ՀՐԱՉՅԱ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ **Մարզական**

ՀԵՌՈՒՍՏԱՑՈՒՑԱԳՐԵՐ

ՖՈՒՏԲՈԼ

Հույսը վերջինն է մեռնում

UEFA CUP

Այսօր կկայանան ՈՒԵՖԱ-ի գավաթի խաղարկության նախնական փուլի պատասխան հանդիպումները: «Երեւանը» կհյուրընկալվի Թել Ավիվի «Հապոելին», որին սեփական հարկի տակ զիջել էր 0–2 հաշվով: Իսկ «Հրազդան» մարզադաշտում Գյումրիի «Շիրակի» ֆուտբոլիստները ուժերը կչափեն ֆիննական ՀԻԿ ակումբի հետ: Երկու շաբաթ առաջ Հելսինկիում տեղի ունեցած խաղում «Շիրակը» պարտվել էր մեր թիմերի համար արդեն ավանդական դարձած 0–2 հաշվով:

Անկեղծ ասած, հաջորդ փուլ դուրս գալու մեր թիմերի հնարավորությունները շատ չնչին են: Այն խաղով, որ ցուցադրում են հայկական թիմերը եվրոպական գավաթների մրցաշարերում, անհնար է հաջողության հասնել: Եվ եթե «Երեւանը» սեփական հարկի տակ այդպես էլ չկարողացավ գտնել մրցակցի դարպասի բանալին, ապա դժվար թե դա թիմին հաջողվի հյուրընկալվելիս: Միայն հրաշքը կարող է երեւանցիներին հաջորդ փուլի ուղեգիր պարգեւել: Իսկ ֆուտբոլում, այն էլ հատկապես հայկական, հրաշքներ հազվադեպ են տեղի ունենում: Ինչ վերաբերում է Գյումրիի «Շիրակին», ապա, կարծում ենք, հաջողության հասնելու որոշակի հույսեր դեռեւս կան, թեեւ գյումրեցի ֆուտբոլիստների նախորդ տարիների ելույթների ցխուր վիճակագրությունը մեզ լավատեսորեն չի տրամադրում: Շիրակցիները 4-րդ անգամ են մասնակցում եվրոպական գավաթների խաղարկություններին, սակայն, ցավոք, մինչ օրս չեն ճաշակել հաղթանակի քաղցրությունը: «Շիրակի» նորամուտը եվրոպական մրցասպարեզ տեղի ունեցավ 1995 թ. ՈՒԵՖԱ-ի գավաթի մրցաշարում: Մեկնարկը հուսադրող էր. գյումրեցիները հյուրընկալվելիս ոչ-ոքի (0–0) խաղացին լեհական «Զագլեբիե» ակումբի հետ: Թվում էր, թե սեփական հարկի տակ «Շիրակին» կհաջողվի հաղթանակ տոնել, սակայն մեր թիմը պարտություն կրեց: 23-րդ րոպեին Մախայի խփած միակ գնդակը հաղթանակ պարգեւեց լեհ ֆուտբոլիստներին:

Հաջորդ տարի եւս «Շիրակին» չհաջողվեց հաղթահարել նախնական փուլի արգելքը: Առաջին իսկ խաղում հյուրընկալվելիս շիրակցիները խոշոր՝ 0–4 հաշվով զիջեցին Կիպրոսի «Անորթոսիսին» եւ, փաստորեն, զրկվեցին պայքարը շարունակելու հնարավորությունից: «Հրազդանում» կայացած խաղում գրանցվեց ոչ-ոքի (2–2) արդյունք:

Էլ ավելի անհաջող էր թիմի ելույթն անցյալ տարվա ՈՒԵՖԱ-ի գավաթի մրցաշարում: Սեփական հարկի տակ պարտվելով շվեդական «Մալմո» ակումբին (0–2)՝ շիրակցիները հյուրընկալվելիս ավելի խայտառակ պարտություն կրեցին (0–5): Եվրոպական մրցասպարեզներում շիրակցիների ելույթների արդյունքներն այսպիսին են. 7 խաղ, 2 ոչ-ոքի, 5 պարտություն, խփած եւ բաց թողած գնդակների տարբերությունն է 2–16:

Վիճակահանության նմանությամբ ֆիննական ՀԻԿ ակումբն արդեն 3-րդ անգամ է դառնում հայկական թիմերի մրցակիցը եվրոպական գավաթների մրցաշարերում: Նախորդ երկու դեպքում ֆինն ֆուտբոլիստները երկու հանդիպումների ընդհանուր արդյունքով հաղթող են ճանաչվել: Առաջին անգամ ՀԻԿ-ը Երեւան է ժամանել 1996 թ.: ՈՒԵՖԱ-ի գավաթի խաղարկությունում ՀՀ չեմպիոն «Փյունիկը» «Հրազդանում» մեծ առավելություն ունենալով ՀԻԿ-ի նկատմամբ, հաղթեց 3–1 հաշվով: Թվում էր, թե դա բավարար է հաջորդ փուլ դուրս գալու համար: Սակայն Հելսինկիում ՀԻԿ-ին հաջողվեց ռեւանշի հասնել նույն հաշվով, իսկ լրացուցիչ ժամանակում հաղթելով 2–1 հաշվով՝ ուղեգրի հարցը լուծել իր օգտին:

Եթե «Փյունիկը» բավական լուրջ դիմադրություն ցույց տվեց ՀԻԿ-ին, ապա «Երեւանը», փաստորեն, առանց պայքարի զիջեց ֆիններին: Անցյալ տարի չեմպիոնների լիգայի մրցաշարում «Երեւանը» հյուրընկալվելիս զիջեց 0–2 հաշվով, իսկ սեփական հարկի տակ դարձյալ պարտություն կրեց (0–3):

Կհաջողվի՞ արդյոք «Շիրակին» շտկել դրությունը եւ վերջապես ուրախություն պատճառել հաղթանակի այնքան կարոտ հայ ֆուտբոլասերներին: Իհարկե, այս հարցին կարող են պատասխանել միայն շիրակցիներն իրենց խաղով: Իսկ ֆուտբոլասերներին մնում է միայն հաճախել «Հրազդան» մարզադաշտ եւ իրենց ներկայությամբ ոգեւորել հայ ֆուտբոլիստներին: Հուսանք, որ ամեն ինչ բարեհաջող ավարտ կունենա: Ինչպես ասում են՝ հույսը վերջինն է մեռնում:

Լիբանանը կմասնակցի առանձին պատվիրակություններով

Երկարատեւ բանակցություններից, վեճերից ու նիստերից հետո, օգոստոսի 23-ի հանդիպման ավարտին որոշվեց առանձին հավաքականներով մասնակցել համահայկական խաղերին: Ուրբաթ օրը Երեւան կժամանի Հայ երիտասարդաց ընկերակցության պատվիրակությունը, որը կազմված է բասկետբոլիստներից, սեղանի թենիսիստներից ու շախմատիստներից: Միաժամանակ, Հայ մարզական ընդհանուր միությունը կմասնակցի թեթեւ աթլետիկայի, շախմատի ու բասկետբոլի մրցումներին: Հայ մարմնամարզական ընդհանուր միության պատվիրակությունը թերեւս ներկայացնի ֆուտբոլը, որովհետեւ ՀՄՄ-ի ֆուտբոլի խումբն ուսումնամարզական հավաք է անցկացնելու Հայաստանում:

Այսպիսով, սփյուռքի երբեմնի գաղթօջախի փորձը ցույց տվեց, թե առայժմ վաղ է «գտնվեր» կասարել անցյալի վրայով ու միայն ժամանակն է, որ լուծելու է հարցերը:

ՀԱԿՈԲ ՄՈՍԿՈՖՅԱՆ
(հեռախոսով)

Հայ բռնցքամարտիկների համար առաջնությունն ավարտված է

Ամերիկյան Հյուսթոն քաղաքում ընթացող բռնցքամարտի աշխարհի առաջնությունը թեւակոխել է վճռական փուլ: Այստեղ ընթանում են քառորդ եզրափակիչ մենամարտերը, որոնցում հաջողության հասած կլավեն ծեռնոցի վարպետներն իրենց համար նվազագույնը բրոնզե մեդալներ կապահովեն: Ավաղ, Հյուսթոնի «Ջորջ Բրաուն» մարզադահլիճի օղակին հրաժեշտ տվեց նաեւ Հայաստանի հավաքականի վերջին մոհիկանը՝ 57 կգ քաշային Արսեն Սիմոնյանը: Ռումինացի Օ. Բոջիրնասի հետ քառորդ եզրափակիչ մենամարտն Արսենը սկսեց եռանդով: Անընդհատ տեղաշարժվելով, մեր բռնցքամարտիկը խոցող հարվածներով մրցակցին պահում էր իրեն ծեռնոցի հեռավորության վրա: Ավելին, մարտի միջնամասում մեր մարզիկի հստակ ու հուժկու հարվածը ծնկի իջեցրեց ռումինացուն: Նման դեպքերում մրցավարները սովորաբար դադարեցնում են մարտն ու նոկդաուն են գրանցում՝ «բացելով հաշիվը»: Սակայն, ի զարմանս բոլորի, նման բան տեղի չունեցավ: Իսկ երբ ավարտվեց մենամարտը, մրցավարն ի նշան հաղթանակի, բարձրացրեց ռումինացի բռնցքամարտիկի ձեռքը:

Այսպիսով, աշխարհի առաջնությունը մեր հավաքականի համար ժամկետից շուտ ավարտվեց: Հայ բռնցքամարտիկները չարդարացրեցին սպասելիքները, թեեւ մարզիչների կարծիքով, անաչառ մրցավարության դեպքում նրանք առանց պարգեւների տուն չէին վերադառնա: Ինչեւէ, հարկավոր է ամենայն մանրամասնությամբ քննարկել անհաջողության պատճառները, վեր հանել տեղ գտած թերությունները եւ լրջորեն նախապատրաստվել առաջիկա պատասխանատու մրցաշարերին, որոնցում խաղարկվելու են Սիդնեյի օլիմպիադայի ուղեգրերը:

Ուղեգրերի տերերը հայտնի են

Վերջնագիծը հատեց Ինտերտոտոյի գավաթի մրցաշարը: Առաջին հանդիպումներից հետո ուղեգիրը նվաճելու ամենամեծ հնարավորություններ ուներ «Մեցը», որը հյուրընկալվելիս 1–0 հաշվով պարտության էր մատնել «Վեստ Հեմին»: Սակայն սեփական հարկի տակ «Մեցը» անսպասելի պարտություն կրեց (1–3) եւ ՈՒԵՖԱ-ի գավաթի մասնակցության իրավունքը նվաճեց «Վեստ Հեմը»: Համառ մրցապայքար ծավալվեց «Համբուրգի» եւ «Մոնպելյեի» մրցախաղում: Պատասխան խաղն էլ ավարտվեց նույն 1–1 հաշվով եւ հաղթողը որոշվեց 11 մ հարվածաշարի շնորհիվ: Ավելի դիպուկ գտնվեցին «Մոնպելյեի» ֆուտբոլիստները, որոնք էլ նվաճեցին ուղեգիրը:

Երրորդ ուղեգիրը բաժին հասավ «Յուվենթուսին», որը «Ռեննի» հետ խաղն ավարտեց ոչ-ոքի (2–2): Առաջին խաղում 2–0 հաշվով հաղթել էին իտալացիները:

ԽԱՉԲԱՌ

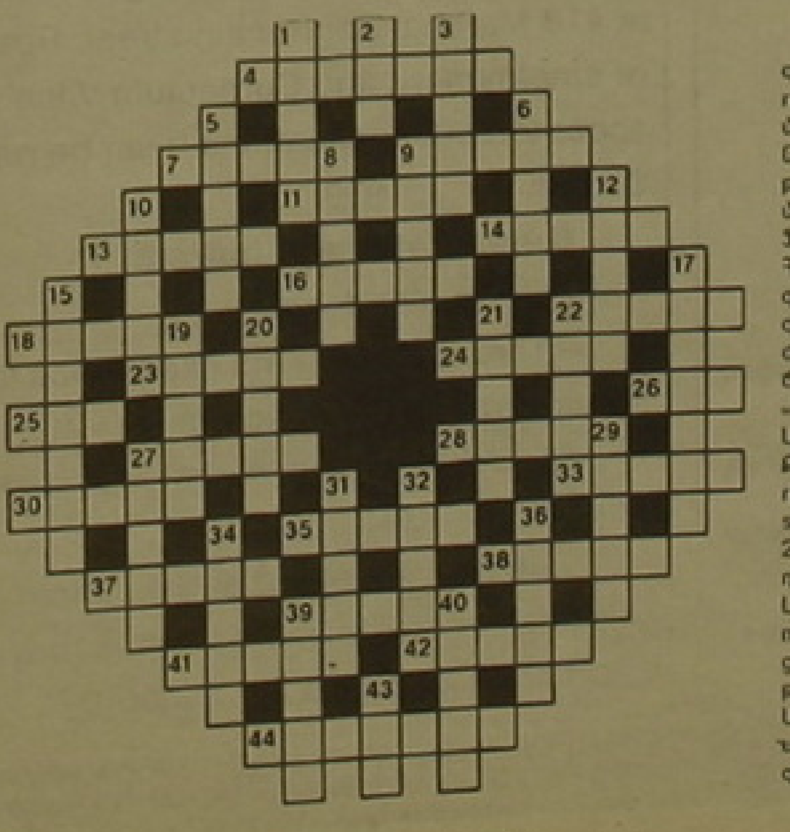

Նախորդ համարում տպագրված խաչբառի պատասխանները

Ուղղահայաց

1. Աովանդ: 2. Սխոմասովա: 3. Սմդիր: 4. «Տանյա»: 5. Մադրիգալ: 6. Ակնամոմ: 9. Ժիլին: 10. Օֆորտ: 16. Կորեկ: 17. Հեգել: 21. Սասանգով: 23. Բեթհովեն: 24. Հորադիզ: 25. Լաոսի: 26. Կեսօր: 27. Անտիգուա: 31. Աղակի: 32. Բայան:

Հորիզոնական

7. Տրախոմա: 8. «Տագանկա»: 11. Պագանինի: 12. Ֆոյերբախ: 13. Ոսպոտ: 14. Պիղոտ: 15. Սգվոր: 18. Բաուս: 19. Կեգլի: 20. Նարեկ: 22. Պերքի: 28. Վոլտա: 29. Կայեն: 30. Աքեմ: 33. Տաճատյան: 34. Օրատորիա: 35. Վիտոցկի: 36. Կամերուն:

Ուղղահայաց

1. Փրկիչ, ...: 2. Ժողովրդական գործիք, ավանդազրույց: 3. Մոդանեի ամսագիր: 5. Ըստ Աստվածաշնչի մեծ մարգարե: 6. Ֆրանսիացի կինոռեժ: 8. Մեկի հովանավորությամբ պաշտոն ստացած եւ նրա կամակատարը դարձած անձ: 9. Լիճ Ֆինլանդիայի հյուսիսում: 10. Լեռ Հայաստանում: 12. ԱՄՆ-ի ուժեղագույն թենիսիստուհի: 15. Պիկասոյի գլուխգործոցը: 17. Ֆրանսիացի ուժեղագույն թենիսիստուհի: 19. Նեղ ճանապարհ, արահետ, շավիղ: 20. «Այծասը» օպերայի հերոսներից: 21. Մարս մոլորակի արբանյակը: 22. Քաղաք, նավահանգիստ Հունգարիայի հարավում: 27. Հայ կոմպոզիտոր, խմբավար Եկմալյանի անունը: 29. Խորշակ փոթորիկ: 31. Ղարաբաղյան կռիվներում ընկած հերոս: 32. Լորիներով հարուստ անտառ կամ պուրակ: 34. Ուրը տողից բաղկացած բանաստեղծական տուն (ռուբայի): 36. Գետ Ֆրանսիայում: 39. Սակեդոնիայի ֆուտբոլի թիմ: 40. Աստրեսանի քաղաքը: 43. Բակլազգի բույս:

Հորիզոնական

4. Գերմանացի մեծ հումանիստ, հոգեւորական, հայ ժողովրդի մեծ բարեկամ: 7. Թունավոր օձ: 9. Բարձրագույն նոպաստակ, որին ծգտում են մարդիկ: 11. Արգաստարեք: 13. «Մեր մանկության տանգոն» կինոնկարում մոր դերը կերտող դերասանուհու անունը: 14. Ռոք աստղ: 16. Լեռնանտոսի ստեղծագործություններից: 18. Հայ խանդակագործ Բաղդասարյանի անունը: 22. «Հարսնացուն հյուսիսից» կինոնկարի հերոսներից: 23. Նահանգ Սալայզիայում: 24. Եգիպտացի ընտանի կենդանի: 25. 1001 եկեղեցի ունեցող հայկական քաղաք: 26. Սագ, ...: 27. Կարնավոքեր: 28. Իտալացի ճանապարհորդ (1560-1614): 30. Հեռուստացույցի կարեւոր մասերից: 33. Երեւանյան հին այգիներ (...ի բաղեր): 35. Ուժ, եռանդ: 37. Ավստրիացի հայտնի գրող: 38. Դասական բարդ խառնաշփոթ գործ: 39. Հոլիվուդյան դերասանուհի: 41. Խորհրդային պատմաբան, կենսագիր: 42. Ըստ հրեական դիցաբանության հարյուր օձերի գլուխներով հրաշունչ հրեշ: 44. Հոռմեական կայսր:

Կազմեց Է. ԱՎԵՏԻՍՅԱՆԸ

ՀԵՌՈՒՍՏԱՑՈՒՑԱԳՐԵՐ

26 օգոստոս

Հ1

17.00 Հայլուր
17.20 Մուլտֆիլմեր «Մուրզիլկայի արկածները», «Նեապոլցի տղան»
18.00 Ֆուտբոլ. ՈՒԵՖԱ-ի գավաթի խաղարկություն. «Շիրակ» (Հայաստան)–«ՀԻԿ» (Ֆինլանդիա)
Ընդմիջմանը 18.45 Բանուգործ
19.00 Խորհրդի շահում
19.05 Ֆուտբոլի շարունակությունը
20.00 Բժիշկ եւ հիվանդություն
20.20 Երկաթուղային այցետոմս
20.30 Արտակարգ ալիք
20.40 Տունտունիկ
21.00 Հայլուր
21.45 Այսօր
22.10 Գ/Ֆ «Իմ վերջին տանգոն»
00.00 Հայլուր
00.20 Կեսգիշերային ճեղքնթաց
Արքանյակային հեռարձակմամբ
01.20 Հեռուստասերիալ «Իմ երկրորդ մայրը»

Մշակույթ

19.00 Մուլտֆիլմ
19.20 Հ/Ֆ «Համո Սահյան»
19.50 «Կռունկ», «Ծիրանի ծառ». Կատարում է Ժան Տեր-Մերկերյանը
20.00 «Իրադարձություններ, ճակատագրեր». Պեպիկ Թորոսյան
20.30, 0.55 Լուրեր
21.05 «Չիբենյաց դղյակը»
22.05 Սիրեցէք զմիմեանս
22.10 «Ընկերոջ հիշատակին». Վալենտին Պոդպոմոգով
22.50 Գ/Ֆ «Սահացու զենք»

9.00 Տոմար
11.00 Գ/Ֆ «Օնասիս» (4-րդ մաս)
19.00 Մուլտֆիլմ
19.30, 21.30, 23.30, 2.30 Սուրհանդակ
19.50 Սամուլի խոսնակ
20.00 Երաժշտական վերհուշ
20.30 «Կանաչ բերետով մարդասպանը»
21.10 Հրապարակ
21.50 Գ/Ֆ «Մոլագարը»
24.00 Անդորր
0.05 Մի անգամ
0.10 «Կինո-2»-ը ներկայացնում է. Օլիվեր Սթոունի «Դորզ» ֆիլմը
2.15 ART VIDEO

7.00 Բարի առավոտ
10.00 Նորություններ
10.15 Սերիալ «Հանուն սիրո»
16.00 Նորություններ
16.15 Սերիալ «Չնեմարդ Հարին»
16.45 Ամեն ինչ հնարավոր է
17.00 Սեզամ փողոց
17.30 ...Մինչեւ 16 եւ բարձր
18.00 Սերիալ «Հանուն սիրո»
19.00 Նորություններ
19.20 Դիմակներ-շոու
19.55 Ֆուտբոլ. ՈՒԵՖԱ-ի գավաթ «Լոկոմոտիվ»–«Բատե» (20.45 Բարի գիշեր, երեխաներ)
22.00 Ժամանակ
22.40 Թերեւս
22.50 Գ/Ֆ «Ալեքսանդրը» (դերերում Ս. Նիկոնենկո, Ն. Միխալկով)
00.20 Արտակարգ կանչ
00.55 Նորություններ
01.10 Սերիալ «Ուրբաթ, 13-ին»
02.00 Սերիալ «Նորությունների ծառայություն»

РТР

8.00-10.45 Բարի լույս, Ռուսաստան
8.20 Բոլորի շուրթերին
8.45 Հեռուստախաղ «Հաղորդումների ծրագիր»
9.15 Առեւտրի տուն «Լե Մոնտի»
10.15 Հերթապահ բաժանմունք
10.45 Աղրանքներ փոստով
11.10 Սերիալ «Միլեդի»
12.00, 15.00, 18.00, 21.00, 01.10 Լուրեր
12.35 Սերիալ «Սոխակի աղաստանը»
13.30 Թեթեւ աթլետիկայի աշխարհի առաջնություն
14.30 Խաղնուր բազմոցի վրա
15.30 Սերիալ «Անտոնելլա»
16.25 Սերիալ «Վայրի հրեշտակը»
17.15 Երաժշտություն, երաժշտություն...
17.25 Սերիալ «Առաջին համբույրներ»
18.30 Աշտարակ
19.00 Սերիալ «Մեր գաղտնիքի ամառը»
19.55 Երկխոսություններ ծննդության մասին
20.25 Ինձ ենք ռեժիսոր
21.40 Մանրամասներ
21.55 Երկու դաշնամուր
22.45 Կինոյի ժամ. Ագաթա Քրիստի. Պուարո. «Ասորի արկածները»
23.50 Թեթեւ աթլետիկայի աշխարհի առաջնություն
00.55 Հերթապահ բաժանմունք

digitised by A.R.A.R.@

ՀԱՅ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑՈՒ ԱՄՆ-Ի ԱՐԵՎԵԼՅԱՆ ԹԵՄԻ

Հայ օգնության ֆոնդ

FUND FOR ARMENIAN RELIEF

Ի գիտություն ավագ առաջին կուրսեցիների

Հայ առաքելական եկեղեցու Ամերիկայի Արեւելյան թեմի Հայ օգնության ֆոնդը (ՀՕՖ) «Սաթենյան կրթավճար» ծրագրի շրջանակներում տեսական բուհերի (ԵՊՀ, ժող. տնտ. ինստ.) այս տարվա դիմորդների համար հայտարարում է մրցույթ, որի արդյունքում 10 հաղթողների ուսման վարձը լրիվ տեւողությամբ, լիովին կվճարվի ՀՕՖ-ի կողմից:

Մրցույթին կարող են մասնակցել այն դիմորդները, որոնք

ա) ունեցել են բարձր առաջադիմություն դպրոցում (միջնակարգ կրթության վկայականի միջին գնահատականը 4,5-ից բարձր է), ավարտական քննությունները հանձնել են գերազանց, իսկ ընդունելության քննությունները՝ բարձր գնահատականներով, սակայն մրցույթով դուրս են մնացել անվճար ուսուցման ցուցակներից եւ օգոստոսի 31-ի տվյալներով անցել են վճարովի ուսուցման բաժիններ,

բ) տեսական բուհերի դիմորդներ են. տնտեսագիտություն, կառավարում, իրավագիտություն, միջազգային հարաբերություններ, լրագրություն մասնագիտությունների գծով,

գ) սոցիալապես կարիքավոր ընտանիքներից են,

դ) համաձայն են ուսման ավարտից հետո նվազագույնը 5 տարի (կամ իրենց ուսման տարիների չափով) ապրել եւ աշխատել Հայաստանի Հանրապետությունում կամ Արցախում:

Վերջին կետի վերաբերյալ ՀՕՖ-ի եւ ուսանողի միջեւ կնքվում է պայմանագիր, որի խախտման դեպքում տվյալ ուսանողը կամ նրա ընտանիքը պետք է փոխհատուցի ուսման հետ առնչվող ՀՕՖ-ի կատարած ծախսերը՝ հավելավճարով:

Ուշադրություն

Ուսման ընթացքում ուսանողի առաջադիմության անկման կամ նրա ընտանիքի սոցիալական վիճակի բարելավման դեպքում ՀՕՖ-ը կդադարեցնի ուսման վճարումը: Մրցույթին մասնակցել ցանկացող դիմորդները, որոնց տվյալները համապատասխանում են վերոհիշյալ պայմաններին, կարող են ներկայանալ ՀՕՖ-ի Հայաստանի մասնաճյուղի գրասենյակ եւ լրացնել համապատասխան դիմումի ձեւը: Դիմումին կից պետք է ներկայացնել անձնագիր (պատճեն), միջնակարգ կրթության վկայական (պատճեն), ընդունելության քննությունների քննաթերթիկ, համապատասխան տեղեկանք վճարովի ուսուցմամբ ուսանող դառնալու վերաբերյալ, ընտանիքի սոցիալական անձնագիր (պատճեն): Անհրաժեշտության դեպքում կարող են պահանջվել նաեւ տեղեկանքներ բնակության վայրից, համայնքի սոցիալական ծառայությունից եւ այլն:

Դիմումներն ընդունվում են 1999 թ. օգոստոսի 31-ից սեպտեմբերի 3-ը ներառյալ: Սույն մրցույթի արդյունքները կամփոփվեն ս. թ. սեպտեմբերի 15-ին: Խնդրվում է չզանգել եւ անձամբ ներկայացնել անհրաժեշտ բոլոր փաստաթղթերը:

Հասցեն՝ Երեւան, Խորենացի 22

UNITED METHODIST COMMITTEE ON RELIEF

UMCOR

ԱՄՔՈՐ-Ը ՎԱՃԱՌՈՒՄ Է 138 ՏՈՆՆԱ ԱՆՅՈՒՂ ԿԱԹԻ ՓՈՇԻ ԵՎ 6465 ԼԻՏՐ ՍՈՅԱՅԻ ՁԵԹ

ԱՄՔՈՐ ամերիկյան մարդասիրական կազմակերպության Հայաստանի գրասենյակը ցանկանում է վաճառել 138 տոննա անյուղ կաթի փոշի եւ 6465 լիտր բուսական յուղ: Առաջարկվող կաթի փոշին ունի հետեւյալ հատկանիշները՝

յուղայնություն՝ 1,25 տոկոս
խոնավություն՝ 4,0 տոկոս
մանրէաբանական կազմը՝ 40.000 հատ չափանիշային ոչնակի յուրաքանչյուր գրամում
խանձված մասնիկների քանակը՝ 15,0 գրամ
լուծելիության գործակիցը՝ 2 միլիգրամից ոչ ավել:

■ Անյուղ կաթի փոշին պատրաստված է Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում՝ փոշիացման լավագույն տեխնոլոգիայով: Այն փաթեթավորված է 25 կիլոգրամանոց պոլիէթիլենային միջնաշերտով թղթե պարկերի մեջ:

■ Բուսական յուղը 4 լիտրանոց մետաղյա տարաների մեջ է: Կաթի փոշու եւ ձեթի ամբողջ քանակությունը գտնվում է Երեւանի Մալաթիա թաղամասի «Անուշ» ՓԲԸ պահեստում:

Հետաքրքրված անձինք կարող են ներկայացնել հայտեր՝ տենդերներին մասնակցելու համար: Հայտում ներկայացվելիք կաթի փոշու նվազագույն քանակությունը 1 տոննա է:

Հայտի ձեւեր, տեղեկություններ հայտի ձեւ լրացնելու համար, կաթի փոշու նմուշ վերցնելու եւ այլ մանրամասն տեղեկություններ ստանալու համար կարող եք ներկայանալ ԱՄՔՈՐ-ի երեւանյան գրասենյակ

(Երեւան, Կարապետ Ուլնեցու 16, հեռ. 24-81-41, 28-29-77)

Հայտերը պետք է ներկայացվեն փակ կնքված ծրարներում:
Հայտերի ընդունման վերջին ժամկետը 1999 թ. սեպտեմբերի 2-ն է, ժամը 17:00-ը:

Հայտերը պետք է պարունակեն հետեւյալ տեղեկությունները.
■ ձեռնարկության անվանումը,
■ տեսական ռեգիստրի վկայականի պատճեն,
■ սեփականատիրոջ անուն-ազգանունը, հասցեն, հեռախոսը,
■ մեկ կիլոգրամի (կաթի փոշու համար) եւ մեկ լիտրի (բուսական յուղի համար) արժեքը դրամով ավելացված արժեքի հարկը ներառյալ եւ գնվող քանակությունը:

Կքննարկվեն միայն ամբողջական տեղեկություններ պարունակող հայտերը, որը կկատարվի ԱՄՔՈՐ-ի կողմից 1999 թ. սեպտեմբերի 3-ին:
ԱՄՔՈՐ-ը հաղթողներին կտեղեկացնի արդյունքների վերաբերյալ, պայմանավորվելու համար վճարման կարգի եւ պայմանների մասին՝ մինչ պայմանագիր կնքելը:

ԱՄՔՈՐ-ն իրեն իրավունք է վերապահում առանց որեւէ պատճառի չեղյալ հայտարարել ցանկացած կամ բոլոր հայտերը:

AED

Academy for Educational Development

Կրթության զարգացման ակադեմիային (AED) անհրաժեշտ է վարորդ, որն ունի վարորդական փորձ, նոր, բարեկեցիկ սեփական մեքենա:

Ընտրության ժամանակ նախապատվությունը կտրվի անգլերենին բավարար տիրապետողներին:

Հետաքրքրվողները մինչեւ սեպտեմբերի 1-ը կարող են դիմել AED երեւանյան գրասենյակ (Այգեձոր նրբ. 54ա), հեռ.՝ 27-17-20, 27-70-08, բջջային հեռ.՝ 40-74-08:

Դիմել Արամ Կարապետյանին:

ՀԱՅԱՑՔ ԵՐԵՎԱՆԻՑ

Լույս տեսավ **«Հայացք Երեւանից»** ամսագրի հերթական՝ օգոստոսյան համարը

◆ Խորհրդարան՝ ինքնամաքրման փուլ

◆ Պահպանվող ոլակ Հայաստան-Իրան հարաբերություններում

◆ Դիմակազերծում ադրբեջանական ձեւով

◆ Սունդուկյանցիները «վերադարձան» Մոսկվա

◆ Ցխուր պատմություն արհամարհված հրաձգարանի ու չթռչող ափսեների մասին

Նաեւ՝ վերլուծություններ, հարցազրույցներ, թղթակցություններ տնտեսական ու մշակութային թեմաներով, երգիծանք, մարզական կյանք:

«Հայացք Երեւանից», թիվ 5 (17), 1999 թ.
«Հայմամուլի» կրպակներում եւ անհատ լրագրավաճառների մոտ

ԿՈՐԵԼ Է

Աշտարակի տարածքի Արագած գյուղի բնակիչ Հրանուշ Նավարդի Գալստյանի միջնակարգ կրթության ատեստատը՝ ստացված 1999 թ. Արագած գյուղի թիվ 1 միջնակարգ դպրոցից:
Համարել անվավեր:

The Embassy of the United States of America has a vacancy for a Administrative Assistant. All candidates must have excellent working knowledge of English, Russian and Armenian. This vacancy is open to nationals of the Republic of Armenia. Candidates must complete an Application of Employment form which is available from the American Embassy guard's office located at #18 Marshal Bagramian street. Resumes, letters of employment and Curriculum Vitae will not be accepted. All applications must be received before September 3, 1999.

Qualifications required:

- University degree;
- Three to five years experience in administration of finance;
- Level IV (fluent) in written and spoken English;
- Ability to develop and maintain productive business contacts, must be able to type at level II (more than 40 words per minute).

ՍՓՅՈՒՌ ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՎ ԼԵՌՆԱՅԻՆ ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ
հեռախոսով (590000), տեղեկագրքով (1200 դրամ), սկավառակով (3600 դրամ), INTERNET ցանցով (www.arminco.com/spyur; spyur.acc.am; armscape.com/spyur)

Երեւան-23, ... 2 ... թիվ 65. Պատվեր 69149. ... 1104. Տպաքանակը 4000. Ստորագրված է տպագրության՝ 25. 08. 1999. Գինը 100 դրամ

digitised by A.R.A.R.@